

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง การกำหนดรูปแบบ และวิธีการนำเสนอรายการข่าววิทยุกระจายเสียง มีแนวคิดทฤษฎี และหลักการที่นำมาเป็นกรอบความคิดในการศึกษาครั้งนี้ โดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ดังต่อไปนี้

กลุ่มที่ 1 คือ ทฤษฎีและแบบจำลองที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์การกำหนดรูปแบบและวิธีการนำเสนอรายการข่าววิทยุกระจายเสียง แบ่งแยกได้ คือ

1. ทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่นิยม
2. ทฤษฎีผู้กรองสาร
3. แบบจำลองทฤษฎีการจัดองค์การ
4. แบบจำลองการไหลของข่าว
5. แบบจำลองโครงสร้างระบบการกระจายเสียงไทย

กลุ่มที่ 2 คือ แนวความคิดเกี่ยวกับข่าว รูปแบบ และวิธีการนำเสนอรายการข่าววิทยุกระจายเสียง ที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์รูปแบบและวิธีการนำเสนอรายการข่าววิทยุกระจายเสียง แบ่งแยกเป็น

1. แนวความคิดเกี่ยวกับข่าว
2. องค์ประกอบของข่าว
3. แหล่งข่าว
4. รูปแบบรายการข่าววิทยุกระจายเสียง
5. วิธีการนำเสนอรายการข่าววิทยุกระจายเสียง
6. แนวคิดการเล่าข่าวหรือการพูดคุยข่าว

ทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่นิยม

ทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่นิยมที่นำมาใช้ในการศึกษาสื่อมวลชนนั้น จัดว่าเป็นแนวการศึกษาในด้านบทบาททางสังคมของสื่อมวลชน (Sociological Perspective of Mass Communication) โดยพิจารณาว่า การสื่อสารเป็นกิจกรรมทางสังคมอย่างหนึ่ง ฮาโรลด์ ลาสเวลล์ (Harold Lasswell) ได้แบ่งกิจกรรมทางการสื่อสารออกเป็น 3 กิจกรรม ได้แก่

1. การสังเกตการณ์สภาพแวดล้อม (Surveillance of the environment) หมายถึง การแสวงหาและเผยแพร่ข่าวสารเกี่ยวกับเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นทั้งเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นภายในและภายนอกสังคม หน้าที่ในด้านนี้ก็คือ การรายงานข่าว หรือการแจ้งข่าวสาร
 2. ประสานสัมพันธ์ส่วนต่าง ๆ ของสังคม ให้รวมกันอยู่ได้ตามสภาพแวดล้อม (Correlation of the parts of society in responding to the environment) หมายถึง การที่สื่อมวลชนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับส่วนที่เกิดเป็นข่าว เช่น การวิเคราะห์ และเสนอแนะว่าควรจะทำอย่างไรกับสิ่งนั้น ๆ
 3. ถ่ายทอดมรดกทางสังคมจากคนรุ่นหนึ่งไปยังรุ่นต่อมา (Transmission of the social heritage from one generation to the next) หมายถึง การเผยแพร่ความรู้ค่านิยมและบรรทัดฐานของสังคมแก่สมาชิกรุ่นใหม่ของสังคม เพื่อให้วิทยาการ และวัฒนธรรมของสังคมนั้น ๆ คงอยู่ต่อไป
- ต่อมา ชาร์ล.อาร์.ไรท์ (Charles R. Wright) ได้นำเสนอกิจกรรมทางการสื่อสารเพิ่มขึ้นอีก 1 กิจกรรม เป็นกิจกรรมที่ 4 ซึ่งได้แก่ การให้ความบันเทิง (Entertainment) หมายถึง การที่สื่อมวลชนนำเสนอสิ่งที่ทำให้ความเพลิดเพลิน จรรโลงใจ มาสู่สมาชิกในสังคม และเขาได้นำความคิดเรื่องกิจกรรมทางการสื่อสารทั้ง 4 นี้มารวมกันเข้ากับแนวความคิดของเมอร์ตัน (Merton) นักสังคมวิทยาในทฤษฎีหน้าที่นิยมผู้เสนอแนวความคิดเกี่ยวกับเรื่องผลที่ติดตามมา (consequence) ของกิจกรรมทางสังคมว่าผลที่ติดตาม

มาซึ่งเป็นผลดี (functional) กับสถาบันหรือกลุ่มใดในสังคมนั้น อาจทำให้เกิดผลเสีย (dysfunctional) ไว้กับสถาบันหรือกลุ่มอื่นได้เช่นกัน นอกจากนั้นเมอร์ตัน ยังได้แยกแยะให้เห็นถึงภาระหน้าที่ที่เกิดขึ้น โดยสังคมจงใจให้เกิด เรียกว่า manifest และภาระหน้าที่ที่สังคมไม่จงใจให้เกิด (ภาระที่แอบแฝง) ที่เรียกว่า latent ด้วย โดยที่ภาระหน้าที่ทั้ง manifest และ latent นี้อาจเป็นได้ทั้งผลดี (functional) ไว้แก่ระบบของสังคม หรือผลเสีย (dysfunctional) ไว้แก่ระบบของสังคมก็ได้ซึ่งผลดีผลเสียเหล่านี้จะรวมไปถึงผลที่มีต่อสมาชิกในสังคมและวัฒนธรรมของสังคมนั้นเป็นส่วนรวมไปด้วย

สำหรับหน้าที่ของนักกระจายเสียงในการสังเกตการณ์สภาพแวดล้อม (Surveillance the environment) นั้น เซอร์ เจฟฟรีย์ ค็อก (Sir Geoffrey Cox) (1988 : 68 อ้างถึงใน Robert Mcleish) อดีตผู้บริหารของ ITN กล่าวถึงหน้าที่ของนักกระจายเสียงคือการดูแลสังคมมิให้ได้รับอันตรายเนื่องจากได้ข่าวสารผิด ๆ หรือไม่เพียงพอ การบริการข่าวเป็นปัจจัยสำคัญที่จะดำรงไว้ซึ่งประชาธิปไตย ประชาธิปไตยจะไม่เกิดขึ้นในสังคมถ้าบุคคลไม่มีการเลือกในการตัดสินใจดังนั้นนักกระจายเสียงต้องให้ข่าวสารความรู้แก่ประชาชนให้ประชาชนรู้ว่าเรากำลังทำอะไร ทำไมต้องทำ สิ่งเหล่านี้จะเป็นประโยชน์ต่อประชาชนโดยรวม

ทฤษฎีผู้กรองสาร (Gatekeeper)

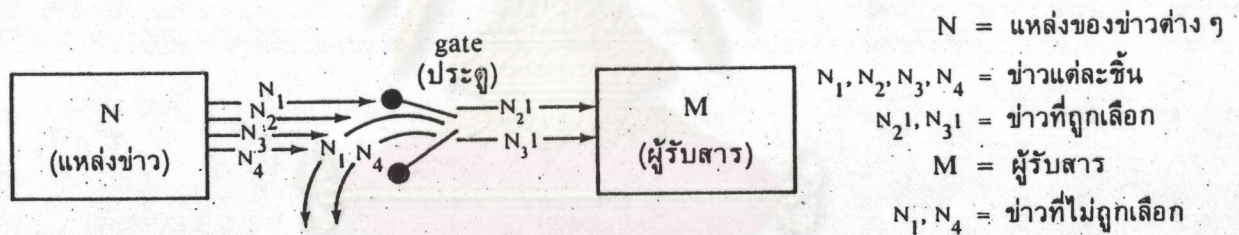
แนวความคิดเกี่ยวกับหน้าที่ "ผู้กรองสาร" (gatekeeper) นี้มาจากข้อเขียนของเคเลวิน (K., Lewin, 1947) ซึ่งให้ข้อสังเกตว่า ข่าวสารมักจะไหลผ่านช่องทางต่าง ๆ อันประกอบไปด้วยบริเวณประตูที่ซึ่งมีการปล่อยหรือกักข่าวสารต่าง ๆ ตามกฎเกณฑ์ที่ตั้งไว้หรือโดยวินัยของผู้เฝ้าประตูเองว่า จะยอมให้ข่าวสารใดไหลผ่านไปหรือไม่ (พีระ จิระโสภณ 2529 : 624)

วิลเบอร์ ชแรมม์ (Wilbure Schramm) (2532 : 103 อ้างถึงใน เมตตา กฤตวิทย์, พชนี เขยจรยา, ถิรนนท์ อนวัชศิริวงศ์) กล่าวว่า ผู้กรองสาร เป็นผู้มีสิทธิ

การเปิดเผยหรือปิดบังข่าวสารที่จะส่งผ่านไปยังประชาชน เป็นเสมือนนายทวารของการรับ
ข่าวสารของประชาชน

ดังนั้นผู้กรองสาร จึงเป็นบุคคลที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับการส่งสารขององค์การทาง
สื่อสารมวลชน เป็นบุคคลที่ควบคุมการไหลของข่าวสาร ตัดสินว่าข่าวอะไรควรส่งต่อไปหรือ
ข่าวอะไรควรตัดออกไปทั้งหมด อันได้แก่ นักข่าว บรรณาธิการ ผู้เขียน ผู้พิมพ์ นักวิจารณ์ ฯลฯ

ดี.เอ็ม.ไวท์ (D.M. White 1950) (2528 : 197 เดนิส แมคเคลล, สเวน
วินดาหล) ได้ศึกษาถึงบทบาทของบรรณาธิการข่าวโทรเลขของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นของอเมริกัน
ฉบับหนึ่ง ซึ่งบรรณาธิการมีกิจกรรมในการตัดสินใจคัดเลือกข่าว เพื่อตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์
มีส่วนคล้ายกับหน้าที่ผู้กรองสารแสดงได้ดังรูป

ศูนย์วิทยุทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบจำลองผู้เฝ้าประตูของ White

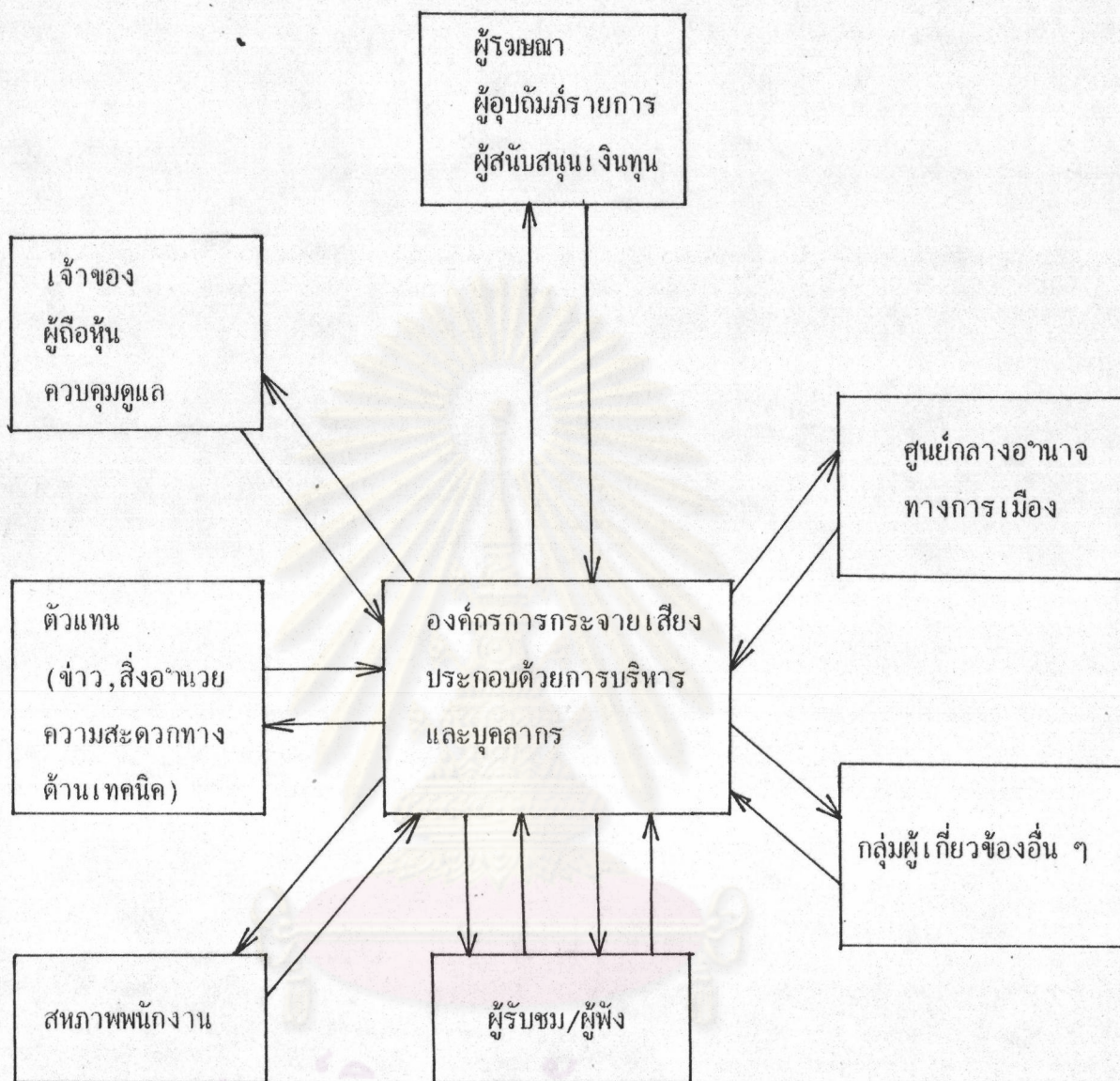
แบบจำลองนี้แสดงให้เห็นว่า จากต้นตอแหล่งข่าว (สำนักข่าวโทรเลข) จะมี
ข่าวสารมากมายส่งมายังสำนักงานหนังสือพิมพ์ สถานีวิทยุกระจายเสียง หรือสถานีวิทยุ
โทรทัศน์ต่าง ๆ บรรณาธิการข่าวจะทำหน้าที่ผู้กรองสารโดยการคัดเลือกข่าวสารบางข่าว
ทั้งไป และคัดเลือกข่าวสารบางข่าว เพื่อตีพิมพ์หรือออกอากาศโดยมีการตัดแต่งให้เหมาะสม
กับเวลา เนื้อที่ หรือลักษณะสื่อเพื่อส่งไปยังผู้รับสารต่อไป

อรนุช เลิศจรรยารักษ์ (2532 : 35) ได้อธิบายถึงหน้าที่ของ ผู้กรองสารว่า ไม่เพียง แต่เลือกหรือปฏิเสธสารต่าง ๆ ที่เข้ามาเท่านั้น แต่ยังทำหน้าที่จัดสารนั้น ๆ ให้อยู่ในรูปที่เขาต้องการ ตลอดจนกระทั่งกำหนดการนำเสนอข่าวสาร เวลาแห่งเนื้อหาข่าวสารนั้น ไว้หรือเสนอสารทั้งหมดซ้ำ ๆ กัน หรือเลือกเสนอบางส่วนเท่านั้น

แบบจำลองจากทฤษฎีการจัดองค์กร (Model from organizational theory)

วอลลิจ และบารานท์ (Wallis and Baran) (1990 : 216-244) ถือว่า สื่อมวลชนเป็นองค์กรหรือสถาบันอย่างหนึ่ง ซึ่งองค์กรหรือสถาบันบางแห่งตั้งขึ้นเพื่อผลิตสินค้าและแสวงหากำไรให้ได้มากที่สุด (Dean : 1951) แต่องค์กรหรือสถาบันบางแห่งก็ มิได้จัดตั้งขึ้นมาเพื่อแสวงหาผลกำไร จึงกล่าวได้ว่าในทุกองค์กรมีกระบวนการ "การจัดสถาบัน" (Institutionalization) เพื่อให้องค์กรนั้นดำรงอยู่ที่จะทำประโยชน์ให้แก่สังคมโดยรวม (Selznick 1957) ดังนั้น องค์กรจะอยู่รอดได้หรือไม่ได้ จำเป็นต้องผูกพันกับกลุ่มคน และสภาพแวดล้อมอื่น ๆ ด้วย

ตามทฤษฎีดุลยภาพ (equilibrium theory) ของ เชสเตอร์ บาร์นาร์ด (Chester Barnard) (Barnard 1938) เห็นว่าองค์กรจะอยู่ได้นั้นต้องอาศัยแรงสนับสนุนจากกลุ่มต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง (ไม่ว่าจะเป็นลูกค้า, เจ้าของ, ตัวแทน ฯลฯ) กระบวนการจัดองค์กร หรือสถาบันต้องมุ่งไปที่การยอมรับเงื่อนไขสำคัญที่จะทำให้องค์กรนั้นคงอยู่โดยอาศัยกลยุทธการบริหารองค์กรที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งกลยุทธการบริหารองค์กรนั้นสามารถเปลี่ยนแปลง ถ้าได้รับการยอมรับจากภายในองค์กร ในสถาบันหรือองค์กรที่มั่นคง หากมีการเปลี่ยนแปลงต้องเกิดขึ้นจากความต้องการของทุกคนที่อยากเปลี่ยน มิฉะนั้นอาจเกิดความขัดแย้ง และล้มเหลวได้

แบบจำลองแสดงองค์กรการกระจายเสียงและส่วนเกี่ยวข้องอื่น ๆ ระบบของ
ความสัมพันธ์ระหว่างความต้องการ และผลตอบแทนที่ได้รับเพื่อหาดุลยภาพ
(A broadcasting organization and some participants. A
system of demand-rewards relationships seeking equilibrium)

ที่มา : David morley, the known world of broadcast news 1990,
p. 218-219.

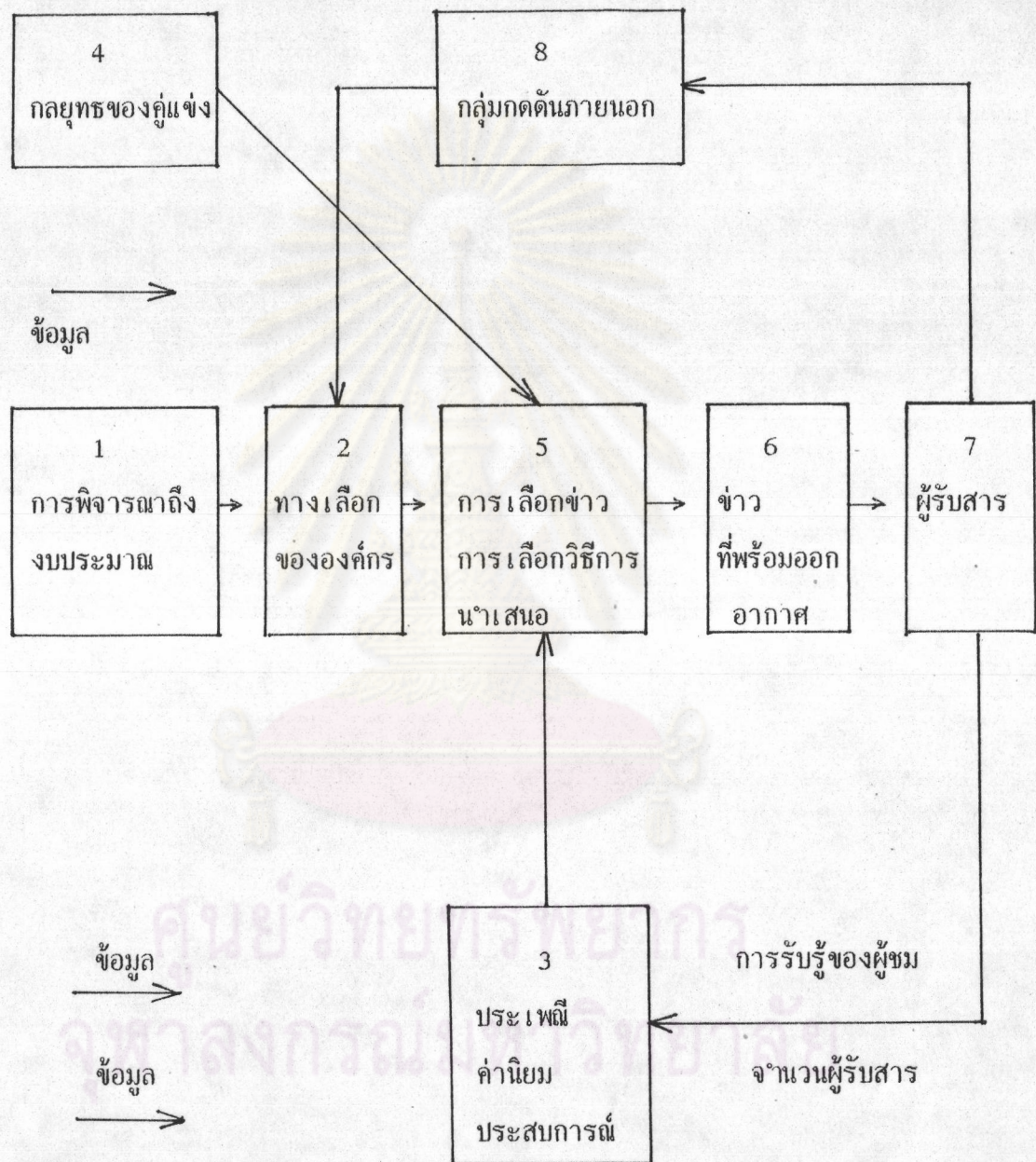
แบบจำลอง บาร์นาร์ด (Barnard) แสดงให้เห็นว่ากลุ่มต่าง ๆ ที่ผูกพันกับองค์กรมักจะให้การสนับสนุนองค์กร และในขณะเดียวกันก็แสดงความต้องการของตนเองออกมาด้วยเป็นการแสดงให้เห็นคุณภาพของความต้อการและผลตอบแทนที่ได้รับ องค์กรสามารถดำรงอยู่ได้ก็ขึ้นกับคุณภาพระหว่างความต้อการของเจ้าของ ศูนย์อำนาจทางการเมือง และหลักการทางวิชาชีพสื่อสารมวลชนของพนักงานกับผลตอบแทนที่องค์กรนั้น ๆ ได้รับ ดังนั้นกลยุทธ์การบริหารองค์กรสื่อสารมวลชนจะต้องทำให้เกิดคุณภาพขององค์กร

แบบจำลองทฤษฎีการจัดองค์กร เป็นแนวคิดหนึ่งในการพิจารณาว่าองค์กรสื่อสารมวลชนเป็นสถาบันอย่างหนึ่งที่ต้องมีความสัมพันธ์กับส่วนต่างๆที่เกี่ยวข้องและสามารถ อยู่ได้ด้วย การรักษาคุณภาพระหว่างความต้อการของส่วนที่เกี่ยวข้องกับผลตอบแทนที่องค์กรสื่อสารมวลชนจะได้รับ

สำหรับการจัดทวารายการข่าววิทยุกระจายเสียงจำเป็นต้องสัมพันธ์กับส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเช่นกันซึ่งสามารถอธิบายได้จาก "แบบจำลองการไหลของข่าว" (A model for news flow)

ศูนย์วิทยุทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบจำลองการไหลของข่าว (A model for news flow)

: ภาพแสดงการไหลของข่าวในลักษณะของการตัดสินใจและกลยุทธ์การเลือกข่าว เพื่อ นำเสนอ (Newsflow in terms of decision-making and strategy)

ภาพแสดงให้เห็นถึงอิทธิพล และการตัดสินใจที่จะเลือกข่าวที่ได้มาเพื่อนำเสนอต่อไปโดยเริ่มจากมีข้อมูลคือ ข่าวเข้ามาอันดับแรก การพิจารณาถึงงบประมาณ (หมายเลข 1) เป็นการกำหนดกรอบงานทั้งหมดของการปฏิบัติงานในองค์กรข่าว โครงสร้างทั้งหมดขององค์กร (หมายเลข 2) จะขึ้นอยู่กับปัจจัยต่างๆ ที่องค์กรกำหนดขึ้น (ได้แก่ จำนวนพนักงาน, จำนวนผู้สื่อข่าว, สถานที่ตั้ง ความร่วมมือกับสำนักข่าวต่าง ๆ ฯลฯ) นำมารวมกับประเพณีค่านิยม ประสพการณ์ขององค์กร (หมายเลข 3) และข้อมูลจากสภาวะการณ์ของกลุ่ม (หมายเลข 4) และต้องศึกษาไปถึงสภาวะการณ์แวดล้อมได้ส่งผลต่อความคิด และการกระทำของกลุ่มอย่างไร เมื่อพิจารณาถึงปัจจัยภายนอกแล้ว องค์กรที่จัดตั้งขึ้น (หมายเลข 2) จะดำเนินธุรกิจต่อไปโดยการคัดเลือกข่าว (หมายเลข 5) รวบรวมข่าวและหาวิธีที่เหมาะสมในการนำเสนอ

การไหลของข่าวเป็นกระบวนการที่ได้รับอิทธิพลจากเกณฑ์ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการของสังคม ได้แก่ กฎหมาย, กรอบการทำงาน, ความเชื่อถือ และความคาดหวังที่มีต่อสื่อมวลชน สภาวะการณ์ของกลุ่ม (หมายเลข 4) ก็มีบทบาทสำคัญซึ่งในบางครั้งต้องทำตามอย่างกัน เพราะต้องแข่งขันกัน การคัดเลือกข่าวเพื่อนำออกอากาศ (หมายเลข 5) ต้องสัมพันธ์กับเหตุการณ์ของโลก และต้องเชื่อมโยงกับข่าวอื่น ๆ ที่เลือกไว้ก่อนแล้ว และผู้รับสาร (หมายเลข 7) มีส่วนร่วมต่อการคัดเลือกข่าวทั้งทางตรง และทางอ้อมเช่นแสดง ความคาดหวังจากข่าวแสดงความสนใจ รับรู้ และสุดท้ายคือ กลุ่มกดดันจากภายนอก (หมายเลข 8) ไม่เพียงแต่มีผลต่อการเลือกและนำเสนอข่าว (หมายเลข 5) และ (หมายเลข 6) เท่านั้น แต่อาจจะมีผลต่อการจัดองค์กร (หมายเลข 2) ถ้ากลุ่มภายนอกมีพลังเพียงพอ

นอกจากนี้บรรทัดฐานส่วนรวมขององค์กร และค่านิยมส่วนตัวของนักกระจายเสียง หรือนักข่าว มีผลต่อการรวบรวม คัดเลือก และเสนอข่าวซึ่งบรรทัดฐานของแต่ละองค์กรจะแตกต่างกันและล้วนแล้วแต่พัฒนามาจากภายในแต่ละองค์กร ไม่เพียงแต่บรรทัดฐานส่วนรวมขององค์กรที่ต้องยึดถือเท่านั้น บุคคลในองค์กรนั้นจะต้องมีความรู้สึกส่วนตัวต่อข่าวแต่ละข่าว เช่นกันหรือมีบรรทัดฐานส่วนตัวเข้าไปตัดสินใจ ทำให้การเสนอข่าวเกิดความผิดพลาดได้จึงต้องอาศัยกรอบของจรรยาบรรณและหลักวิชาชีพสื่อมวลชนเข้ามามีส่วนช่วยจัดพื้นฐานหรือบรรทัดฐานส่วนตัวออกไป เพื่อเสนอข่าวได้ถูกต้องเที่ยงตรงที่สุด

ระวีวรรณ ประกอบผล (2526 : 134-136) ได้วิเคราะห์ถึงระบบการกระจายเสียงไทย จะอยู่ในลักษณะที่มีผู้ควบคุม 2 ฝ่ายด้วยกัน คือ การควบคุมโดยตรงจากรัฐบาลและการสนับสนุนและควบคุมโดยอ้อมจากบริษัทธุรกิจเอกชนต่างๆ สามารถแสดงภาพโครงสร้างของระบบการกระจายเสียงของไทยได้ดังต่อไปนี้

แบบจำลองโครงสร้างระบบการกระจายเสียงไทย

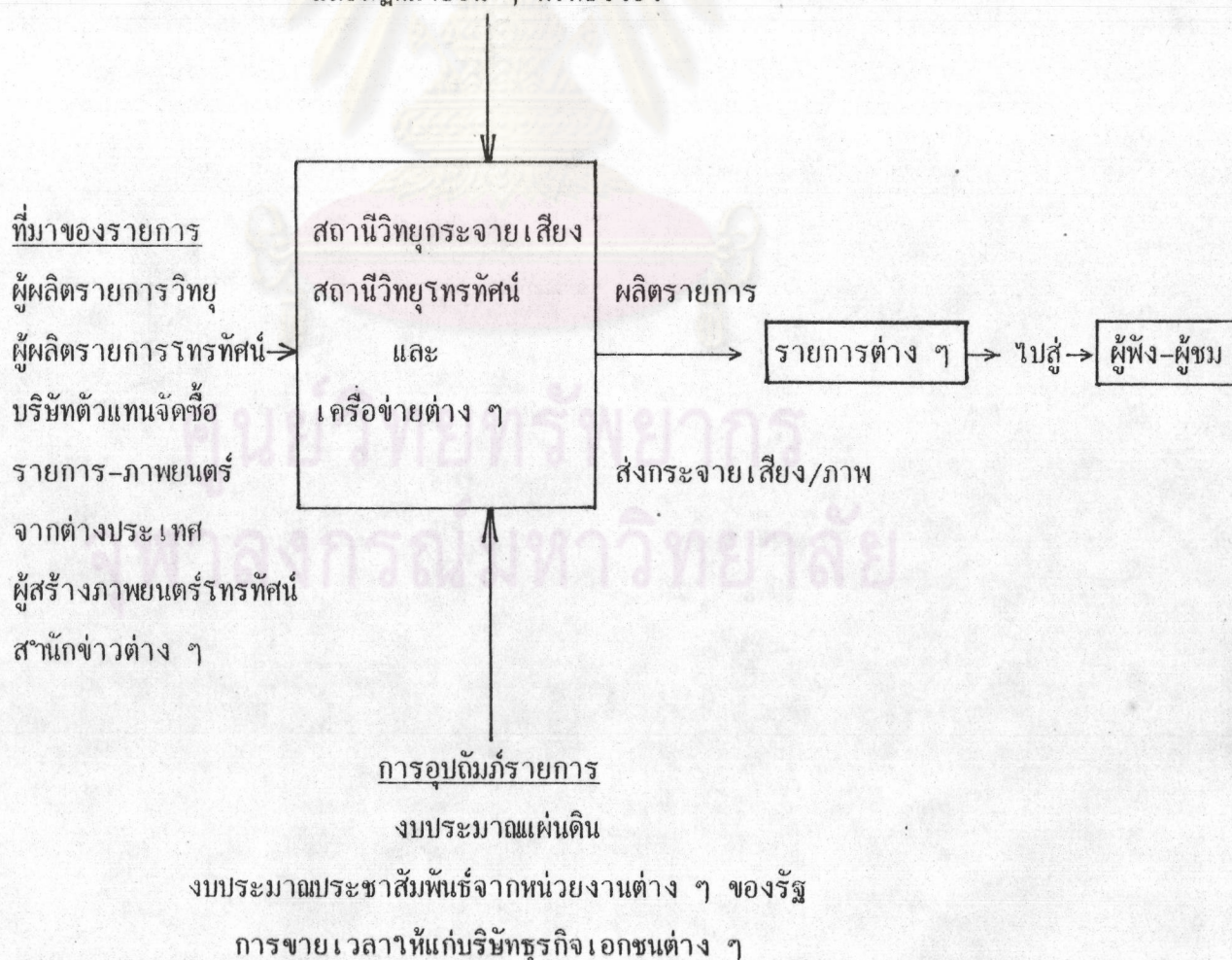
การควบคุม

รัฐบาลเป็นเจ้าของกิจการ

พรบ. วิทยุกระจายเสียง และวิทยุโทรทัศน์ พ.ศ. 2498

ระเบียบว่าด้วยวิทยุกระจายเสียง และวิทยุโทรทัศน์ พ.ศ. 2518

และกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

จากแบบจำลองโครงสร้างระบบการกระจายเสียงไทยข้างต้น จะเห็นได้ว่า "กบว" มีอำนาจหน้าที่กว้างขวางครอบคลุมการดำเนินงานกิจการของสถานีวิทยุและสถานีโทรทัศน์ต่าง ๆ ตามระเบียบว่าด้วยวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ พ.ศ. 2518 นอกจากจะอยู่ภายใต้การควบคุมของ กบว. แล้ว ยังต้องอยู่ภายใต้การควบคุมของหน่วยงานที่รับผิดชอบที่เป็นเจ้าของสถานีอีกด้วย เช่น สถานีวิทยุกระจายเสียง ขสทพ. ก็ต้องอยู่ภายใต้การควบคุมของ ขสทพ. และกองทัพบก เป็นต้น ซึ่งแต่ละสถานีจะมีลักษณะการบริหารงานแตกต่างกันออกไปตามรูปแบบของแต่ละหน่วยงาน

สำหรับการอุปถัมภ์รายการนั้นในบางสถานีจะมีงบประมาณแผ่นดินที่สามารถผลิตรายการต่าง ๆ ได้ แต่ในบางสถานีที่ไม่ได้รับเงินสนับสนุนจากงบประมาณแผ่นดิน หรืองบประมาณประชาสัมพันธ์ จากหน่วยงานต่าง ๆ ของรัฐ จึงจำเป็นต้องแสวงหารายได้จากการขายเวลาให้กับบริษัทธุรกิจเอกชนต่าง ๆ เพื่อให้สถานีมีรายได้และสามารถผลิตรายการออกมาได้

แหล่งที่มาของรายการ คือตัวผู้ผลิตรายการต่าง ๆ แหล่งข่าวสาร ข้อมูลที่นำมาใช้สำหรับการผลิตรายการออกอากาศทางสถานีวิทยุกระจายเสียงและสถานีวิทยุโทรทัศน์แต่ละแห่ง

ทั้งการควบคุมจากรัฐบาล การอุปถัมภ์รายการ และที่มาของรายการ ล้วนแล้วแต่มีส่วนสำคัญในการกำหนดสถานีวิทยุกระจายเสียงและสถานีวิทยุโทรทัศน์ของไทยในการผลิตรายการต่าง ๆ ออกไปสู่ผู้ฟังหรือผู้ชมทั้งสิ้น

แนวความคิดเกี่ยวกับข่าว

ความหมายของ "ข่าว" ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน หมายถึง คำบอกเล่าเรื่องราวซึ่งโดยปกติมักเป็นเรื่องใหม่หรือเป็นที่สนใจ คำบอกกล่าว คำเล่าลือ

ในวิชาชีพสื่อสารมวลชนนั้น มีผู้ให้คำนิยามไว้มากมาย แต่ก็ยังไม่มีใครให้คำนิยามที่แน่นอนลงไปว่า อะไรคือ "ข่าว" แต่คำจำกัดความเหล่านั้นก็มีทั้งความคล้ายคลึงและแตกต่างกัน บางประการ ได้แก่

ข่าว คือ รายงานของเหตุการณ์ที่ผู้สื่อข่าวและบรรณาธิการเห็นร่วมกันว่าประชาชนควรรับทราบเหตุการณ์และเรื่องราวนั้น (มาลี บุญศิริพันธ์ 2526 : 131)

ข่าว คือ รายงานเหตุการณ์ข้อเท็จจริง ข้อคิดเห็นที่เกิดขึ้นเมื่อไม่นานนี้ (ประจักษ์ วัลลิโก 2519 : 19)

ข่าว คือ รายงานของเหตุการณ์สำคัญ ๆ ซึ่งเป็นที่สนใจของประชาชน (อุฬาร เนื่องจางงค์ 2527 : 132)

ชวรัตน์ เชิดชัย (2521 : 1) ได้รวบรวมความหมายของคำว่า "ข่าว" ไว้ว่า

ข่าว คือ การรายงานเหตุการณ์ซึ่งเกิดขึ้นเมื่อไม่นานมานี้

ข่าว คือ ความสัมพันธ์ต่าง ๆ ระหว่างมนุษย์และเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นโดยมิได้คาดหมายมาก่อนอันทำให้เป็นที่น่าตื่นเต้น

ข่าว คือ การรายงานอย่างทันทั่วทั้งที่เกี่ยวกับทุกสิ่งทุกอย่างซึ่งมนุษย์สนใจ และข่าวที่ดีที่สุดคือข่าวซึ่งผู้อ่านส่วนใหญ่สนใจ

อาร์.ปาร์ค (R. Park : 1940) นักวิจารณ์เรื่องการทําข่าวในยุคแรก ๆ ได้เปรียบเทียบข่าวกับรูปแบบอื่น ๆ ของความรู้ และถือว่าเรื่องราวที่เป็นข่าวนั้นตั้งอยู่ระหว่างปลายทั้งสองข้างของเกณฑ์ 2 เกณฑ์ คือ "เรื่องราวที่รู้จักมักคุ้น" กับ "เรื่องราวที่ให้ความรู้" บนรอยต่อระหว่างเกณฑ์ทั้งสองนี้ ข่าวจะมีตำแหน่งที่มักจะค่อนข้างไปทางที่เป็นเรื่องราวที่รู้จักมักคุ้นกันดี มากกว่าเรื่องราวที่ให้ความรู้ และ Warren Breed (1956) ได้รวบรวมคุณสมบัติของข่าวว่า ข่าวต้องเป็นเรื่องที่ขายได้ เป็นเรื่องง่าย ๆ มีความถูกต้อง (objective) มีลักษณะน่าสนใจ มีวิธีการเขียนเฉพาะตัว ข่าวจะมีลักษณะร่วมกันระหว่างข้อมูลข่าวสารและเรื่องที่น่าสนใจ (ศิริชัย ศิริกายะ, กาญจนา แก้วเทพ 2530 : 176-179)

วิลเลียม.แอล. ริฟเวอร์ (William L. Rivers : 1984) (2532 : 13-15) อ้างถึงในธงชัย มหาไตรภพ) ได้ให้คำจำกัดความของคำว่า "ข่าว" คือ การรายงานอย่างทันทั่วทั้งที่เกี่ยวกับเหตุการณ์ (events) ข้อเท็จจริง (facts) และความคิดเห็น (opinion) ที่ผู้คนจำนวนมากให้ความสนใจ และอาจนิยามคำว่า ข่าวได้ว่าเป็นสิ่งที่คนเราไม่ทราบเมื่อวานนี้,

สิ่งที่ผู้อ่านต้องการทราบสิ่งที่บรรณาธิการตัดสินใจที่จะนำมาลงพิมพ์ในหนังสือพิมพ์และ เป็นสิ่งที่มี ความทันสมัยที่ หรือการรายงานเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ของวันพรุ่งนี้

ฟิลิป.เอช.อ่าวซ์ (Phillip H. Ault) และ เอ็ดวินด์ เอ็มเมอร์รี่ (Edwin Emery) ให้คำนิยามว่า ข่าว คือ การรายงานเหตุการณ์อันประกอบด้วย ข่าวที่มีความใหม่สด ที่ได้รับการรวบรวมอย่างเที่ยงตรง ถูกต้อง และเรียบเรียงขึ้นโดยผู้รายงานข่าว ผู้เรียบเรียง ข่าวที่มีความชำนาญ ทั้งนี้เพื่อให้บริการข่าวสารแก่ผู้ชม ผู้ฟัง หรือผู้ดู

ข่าว คือ สารสนเทศชิ้นใหม่ที่เพิ่งจะเกิดขึ้น ที่มีความสำคัญและมีผลกระทบต่อผู้ฟังและ เป็นสิ่งที่ผู้ฟังสนใจ (Paul De Maeseneer : 20)

ข่าว คือ ข้อเขียนที่ใหม่ น่าสนใจ และเป็นความจริง ข่าวเป็นสิ่งที่ผู้ฟังไม่เคยรู้มาก่อน เป็นเรื่องที่ทันสมัย เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องหรือมีผลกระทบต่อผู้ฟังไม่ว่าทางใดก็ตาม และเรื่องที่นำมา รายงานนั้นต้องเป็นความจริง (Robert Mcleish 1988 : 65)

แม้ว่าการนิยามคำว่าข่าว จะมีแง่มุมที่แตกต่างกันออกไป แต่ก็ยังคงมีความคล้ายคลึงกัน ในหลาย ๆ ด้าน ได้แก่ ข่าว ต้องเป็นการรายงานเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น และมีผลกระทบต่อประชาชน เป็นจำนวนมาก หรือเป็นเหตุการณ์ที่ผู้สื่อข่าว บรรณาธิการ ตัดสินใจว่ามีความสำคัญมากพอที่จะ รายงานเป็นข่าวให้ประชาชนได้ทราบ

สำหรับรายการข่าววิทยุกระจายเสียงนั้น หมายถึง รายการวิทยุกระจายเสียงประเภท หนึ่ง ที่มีเนื้อหาหลักคือ ข่าวสารเหตุการณ์ หรือข้อเท็จจริงใหม่ ๆ ซึ่งเป็นที่สนใจของประชาชน ทั่วไป โดยจัดเสนอออกอากาศเป็นรายการประจำ หรืออาจเสนอแทรกในช่วงการกระจายเสียง อื่น ๆ ได้ในกรณีเร่งด่วน และเป็นการรายงานความคืบหน้าเพียงสั้น ๆ (สุรินทร์ แปลงประสพโชค 2531 : 198)

นอกจากนี้ บีบีซี ได้กำหนดหลักการพื้นฐานของการกระจายเสียงรายการข่าวและ เหตุการณ์ปัจจุบันไว้ 2 ประการคือ 1) ต้องแยกการรายงานออกจากการวิพากษ์วิจารณ์

2) ต้องรายงานความคิดเห็นทั้ง 2 ด้าน และถือว่าสื่อวิทยุกระจายเสียงเป็นผู้ดูแลความเป็นไปของสังคม แม้ว่าจะอยู่ภายใต้การควบคุมของรัฐบาลและการค้าต้องไม่แสดงทัศนส่วนตัว ให้การโต้แย้งหรือสนับสนุนฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ต้องไม่ขึ้นน้ำหนักที่จะเกิดขึ้น ต้องจัดความลาเอียงเพื่อรักษาความเป็นกลางในการรายงานข่าว (Robert Mcleish 1988 : 66)

องค์ประกอบของข่าว

ในการคัดเลือกหรือพิจารณาว่าเหตุการณ์ใดเป็นข่าวหรือไม่ และข่าวแต่ละข่าวนั้นมีคุณค่ามากน้อยต่างกันอย่างไร ต้องอาศัยหลักในการพิจารณาความสำคัญของข่าว เรียกกันว่า องค์ประกอบของข่าว (News Elements)

มาลี บุญศิริพันธ์ (2526 : 15-18) ได้แบ่งแยกองค์ประกอบของข่าว (News Elements) ดังนี้

1. ความรวดเร็วหรือความสด (Immediacy or Timeliness) ข่าวที่มีคุณค่าสูงต้องเป็นเหตุการณ์ปัจจุบันที่มีความสดหรือความรวดเร็ว หมายถึง ความรวดเร็วในการรายงานเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในทันที (Time of Occurrence) คือ นับจากระยะเวลาของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับเวลาของการเสนอข่าวทางสื่อมวลชน ถ้าข่าวสารส่งไปถึงผู้รับสารได้รวดเร็วเท่าใด ก็จะได้รับ ความสนใจและเป็นประโยชน์แก่ผู้รับสารมากขึ้น
2. ความใกล้ชิด (Proximity) หมายถึง ความใกล้ชิดระหว่างผู้รับข่าวสารกับข่าวสาร ยิ่งข่าวนั้นมีความใกล้ชิดกับผู้ฟังมากเท่าไรย่อมเป็นที่สนใจมากขึ้นเท่านั้น เพราะโดยธรรมชาติแล้วคนเรามักจะสนใจสิ่งที่ใกล้ตัวมากกว่าสิ่งที่อยู่ไกลตัว ความใกล้ชิดนี้ครอบคลุมถึงความใกล้ชิดทางกาย ทางใจ (Physically and Mentally) และสถานที่ ผู้ฟังจะให้ความสนใจในข่าวที่ตนเองมีส่วนใกล้ชิด ไม่ว่าจะเป็นการรู้จักบุคคลในข่าว สถานที่ที่เกี่ยวข้อง ฯลฯ
3. ความเด่น (Prominence) เป็นไปได้ใน 2 ลักษณะ คือ ตัวบุคคลที่เป็นข่าว และเหตุการณ์ที่เป็นข่าว เหตุการณ์ใดก็ตามที่มีบุคคลสำคัญเป็นที่รู้จักปรากฏในข่าว ย่อมได้รับความ

สนใจมากกว่าบุคคลธรรมดาทั่วไป เป็นความเด่นของบุคคลในข่าว (Prominence of Person in news) ส่วนเหตุการณ์เด่น ก็คือ เหตุการณ์ที่เป็นข่าวใดก็ตามที่สำคัญหรือมีผลกระทบต่อผู้ฟังมากเท่าไร ก็ยิ่งเป็นข่าวที่ได้รับความสนใจจากผู้รับสารมากขึ้นเท่านั้น

4. ความแปลกประหลาด (Unusualness/Oddity) โดยปกติมนุษย์ชอบสนใจในสิ่งที่ผิดปกติธรรมดา หรือสิ่งที่ไม่เคยเห็นมาก่อน

5. สิ่งที่คนทั่วไปให้ความสนใจ (Human Interest) มนุษย์มักมีความสนใจเกี่ยวกับเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่งที่แปลกประหลาดผิดธรรมชาติ เป็นเรื่องที่สะเทือนอารมณ์ความรู้สึก ทำให้คนหัวเราะ หัวดเสียว ร้องไห้ โกรธแค้นหรือเวทนาสงสาร ข่าวประเภทนี้ทำให้ผู้รับสาร เกิดความรู้สึกร่วมทางอารมณ์ไปกับบุคคลในข่าวด้วย เป็นเรื่องราวที่ทำให้ผู้รับสาร เกิดความรู้สึกเห็นใจ (Sympathy) กับบุคคลในข่าวทันที

6. ความขัดแย้ง (Conflict) เป็นเรื่องที่มีความขัดแย้ง ความไม่ลงรอยกันปะทะกัน และหากเป็นความขัดแย้งที่คนกำลังสนใจ หรือมีส่วนเกี่ยวข้องกับคนทั่วไปแล้ว เรื่องนั้นยังมีคุณค่าทางข่าวสูงเป็นพิเศษ แต่การเสนอข่าวในเรื่องของความขัดแย้งต้องระวังไม่ให้เกิดความขัดแย้งเพิ่มมากขึ้น ต้องเสนอข้อเท็จจริงในลักษณะที่เป็นกลางและสมดุลย์กันทุกฝ่าย

7. ความมีเงื่อนงำ (Suspense) คือ เหตุการณ์ใดก็ตามที่เกิดขึ้นแล้วยังไม่สามารถคลี่คลายเสาะหาต้นเหตุที่แท้จริงได้ หรือเป็นเหตุการณ์ที่มีการคาดการณ์ทำนายผล เช่น การเลือกตั้งผู้แทนราษฎร หรือผลการแข่งขันกีฬา

8. ผลกระทบต่อประชาชน (Consequence) ข่าวใดมีผลกระทบต่อประชาชนมาก ข่าวนั้นย่อมได้รับการพิจารณาเป็นข่าวใหญ่มากกว่า เหตุการณ์ที่มีผลกระทบต่อประชาชนเพียงบางกลุ่มเท่านั้น

9. ความก้าวหน้า (Progress) หมายถึง ความก้าวหน้าในสังคม วิทยาการ การศึกษา เรื่องที่เกี่ยวข้องกับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและการค้นพบสิ่งใหม่ ๆ เพื่อพัฒนา

คุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของมนุษย์ ช่างประเภทนี้ทำให้ผู้ฟังได้มีโอกาสเรียนรู้ถึงวิทยาการและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นกว่าปัจจุบัน

10. องค์ประกอบทางเพศ (Sex) ในโลกนี้มีอยู่ 2 เพศ คือ ชายและหญิง ความสนใจในเพศตรงข้ามของมนุษย์ จึงเป็นสิ่งที่มิได้อยู่เสมอและเป็นเรื่องใกล้ตัว และกิจกรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบทางเพศ ความผิดปกติ พฤติกรรมหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับเพศหญิงและเพศชาย มักได้รับความสนใจและมีคุณค่าทางข่าวเสมอ

นอกจากนี้ โรเบิร์ต แม็กกลิส (Robert Mcleish) (1988 : 68-69) ได้อธิบายถึงหน้าที่ของนักวิทยุกระจายเสียง ในการคัดเลือกประเด็นข่าวที่ต้องยึดหลักคุณค่าของความเป็นข่าว โดยพิจารณาจากองค์ประกอบของข่าว และอาศัยเกณฑ์การพิจารณาคัดเลือกดังนี้

1. เลือกข่าวที่มีความเหมาะสมกับรูปแบบรายการข่าว เหมาะกับกลุ่มผู้ฟังในช่วงเวลานั้น ผู้ผลิตข่าวต้องกำหนดประเภทของข่าว จำนวนและความยาวของข่าวที่จะนำเสนอในรายการข่าวแต่ละประเภท เช่น รายการข่าว 5 นาที ควรเสนอข่าวสั้น ๆ ไม่มีรายละเอียดหรือซับซ้อนมากนัก ได้แก่ ข่าวผลการประกวดนางงาม มีความเหมาะสมมากกว่าข่าวเศรษฐกิจของประเทศ ถึงแม้ข่าวหลังจะมีความสำคัญ แต่มีรายละเอียดมากไม่เหมาะกับเวลาสั้น ๆ

2. เลือกข่าวที่เกี่ยวข้องกับคนก่อนสิ่งของ หรือเลือกข่าวที่มีผลกระทบต่อตัวผู้ฟังมากกว่า เช่น ข่าวอุตสาหกรรมที่มีผลกระทบต่อการทำงานของคนงานในโรงงาน ควรจะได้เลือกเป็นข่าวก่อนข่าวการประมูลภาพเขียน เป็นต้น

จากองค์ประกอบของข่าวที่ได้กล่าวมาแล้ว หากข้อเท็จจริง เหตุการณ์หรือข้อมูลที่น่าสนใจจัดทำเป็นข่าวมีองค์ประกอบของข่าวมากเท่าใด ก็ย่อมเป็นข่าวที่มีคุณค่าและความสำคัญมากขึ้นเท่านั้น

แหล่งข่าว (News Sources)

แหล่งข่าวสำหรับรายการข่าววิทยุกระจายเสียง มีดังต่อไปนี้

1. เจ้าหน้าที่ฝ่ายข่าวของสถานี คือ ผู้สื่อข่าว (Reporter) ออกหาข่าวเองโดยไปยังสถานที่เกิดเหตุ หรือสัมภาษณ์ (Interview) จากแหล่งข่าวต่าง ๆ นอกจากนี้ยังรวมไปถึงเจ้าหน้าที่ฝ่ายข่าวของสถานีวิทยุเครือข่ายในส่วนภูมิภาค เช่น สถานีวิทยุกระจายเสียงกรมประชาสัมพันธ์ และผู้สื่อข่าวอิสระ (Stringer of free-lance newsman) สถานีมีกาให้ค่าตอบแทนข่าวที่หามาได้เป็นรายชิ้น
2. สำนักข่าว (News Agency) คือ สำนักข่าวในประเทศ หรือสำนักข่าวต่างประเทศที่มีผู้แทนสำนักข่าวอยู่ตามประเทศต่าง ๆ เช่น สำนักข่าวไทย สำนักข่าวเอพี สำนักข่าวยูพีไอ ฯลฯ สำนักข่าวเหล่านี้จะมีผู้สื่อข่าวทำหน้าที่สื่อข่าวและรวบรวมข่าว นำมาจำหน่ายให้สถานีวิทยุ โทรทัศน์ หรือหนังสือพิมพ์
3. สำนักแถลงข่าว (Information Agency) คือ สำนักแถลงข่าวทั้งในและต่างประเทศ ซึ่งสำนักงานหรือหน่วยงานจะจัดเจ้าหน้าที่ให้ข่าวหรือแถลงข่าวเป็นประจำ เพื่อทำหน้าที่แถลงข่าว ประชาสัมพันธ์และชี้แจงข่าวของหน่วยงานนั้น ๆ เช่น ผู้แถลงข่าวของคณะรัฐบาล, ผู้แถลงข่าวประจำกระทรวง สำหรับสำนักแถลงข่าวของต่างประเทศ เช่น สำนักแถลงข่าวอังกฤษ สำนักแถลงข่าวญี่ปุ่น เป็นต้น สำนักแถลงข่าวเหล่านี้จะส่งข่าวมายังสถานีวิทยุ และสามารถนำข่าวมาออกอากาศเผยแพร่ได้
4. สถานีวิทยุกระจายเสียงในเครือข่าย (Network) ถือว่าเป็นแหล่งข่าวที่สำคัญอีกแหล่งหนึ่งที่สามารถส่งข่าวมาเผยแพร่ยังสถานีวิทยุกระจายเสียงส่วนกลางได้ ในขณะที่เดียวกันก็แลกเปลี่ยนข่าวระหว่างส่วนกลางกับท้องถิ่นด้วย เช่น สถานีวิทยุกระจายเสียงเครือข่ายกรมประชาสัมพันธ์ทั่วประเทศ, สถานีวิทยุกระจายเสียงของ กรป.กลาง นอกจากนี้ยังหมายถึงสถานีวิทยุกระจายเสียงต่างประเทศด้วย เช่น สถานีวิทยุกระจายเสียง บีบีซี, วีโอเอ, เอ็นเอชเค ฯลฯ

5. หนังสือพิมพ์ (Newspaper) หนังสือพิมพ์จะมีผู้สื่อข่าวประจำมากกว่าเจ้าหน้าที่ฝ่ายข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียง ดังนั้นข่าวบางข่าวจะนำมาเสนอเป็นข่าววิทยุได้ โดยอาจจะตรวจแก้ไข หรือตบแต่งเขียนใหม่ ให้เหมาะสมกับการเสนอข่าววิทยุ ก็สามารถนำข่าวมาออกอากาศได้ หรืออาจจะนำข่าวจากหนังสือพิมพ์มาหาข้อมูลเพิ่มเติม ทำเป็นข่าวเพิ่มเติมจากที่หนังสือพิมพ์ได้เสนอไปแล้วก็ได้

6. องค์กรกุศล ศาสนาและสาธารณประโยชน์ (Community Organization) หน่วยงานเหล่านี้ อาจจะเป็นกระทรวง ทบวง กรม สมาคม กลุ่มการกุศล องค์กรทางธุรกิจ การศึกษา และศาสนา ในแต่ละหน่วยงานจะจัดทำแผ่นปลิว (Press Release) ออกเผยแพร่ ซึ่งการนำมาเสนอเป็นข่าวต้องระมัดระวังในเรื่องการโฆษณาชวนเชื่อ ควรมีการพิจารณาตัดทอนข่าวก่อนนำออกอากาศ

7. บุคคลในชุมชน เป็นข่าวที่ได้จากการออกไปสัมภาษณ์หรือพูดคุยกับบุคคลทุกสาขาอาชีพ ตามสถานที่ต่าง ๆ ในฐานะเพื่อนฝูง หรือคนรู้จักกัน เช่น นักวิชาการ, กลุ่มพลังต่าง ๆ ตลอดจนบุคคลธรรมดา

8. บุคคลผู้เป็นข่าว เป็นข่าวที่ได้จากการนัดหมายผู้เป็นข่าวหรือผู้ให้ข่าวมายังสถานี หรือออกไปบันทึกเสียงสัมภาษณ์ เช่น ผู้เชี่ยวชาญ, ผู้บริหาร หรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ต่าง ๆ โดยใช้วิธีการติดต่อนัดหมายทางจดหมายหรือทางโทรศัพท์ไว้ล่วงหน้า แต่อย่างไรก็ตามควรมีการตรวจสอบให้ละเอียดถี่ถ้วน เพราะบุคคลบางคนอาจจะบิดเบือนข่าว เพื่อผลประโยชน์ของตนเองได้

รูปแบบรายการข่าววิทยุกระจายเสียง

รูปแบบรายการข่าววิทยุกระจายเสียงต้องมีการกำหนดตายตัว ทุกครั้งที่ออกอากาศ รายการข่าวรายการใดรายการหนึ่งจะต้องมีรูปแบบในลักษณะนั้นทุกครั้งอย่างสม่ำเสมอ เช่น มีความยาวรายการที่แน่นอน, เวลาออกอากาศที่แน่นอน, ประเภทของรายการที่แน่นอน เป็นต้น

บอล กราเกอร์สกี (2508 : 72-77) ได้ให้ข้อเสนอแนะก่อนจัดทำรายการข่าว ควรคำนึงถึง เวลากระจายเสียงและผู้ฟังรายการข่าว เวลากระจายเสียงรายการข่าวที่ดีที่สุด มีผู้รับฟังเป็นจำนวนมาก มีดังนี้

1. เวลาเช้า (6.00-9.00 น.) ในระยะเวลาตอนนี้มีผู้ฟังเป็นจำนวนมากที่ชอบเปิดฟังรายการข่าววิทยุจากเครื่องรับวิทยุ ในขณะที่กำลังแต่งตัว หรือในขณะที่ขับรถไปทำงาน ผู้ฟังย่อมอยากทราบว่ามีเหตุการณ์ใดเกิดขึ้นตั้งแต่เช้านอนเมื่อคืน ข่าวในภาคเช้าจะเป็นข่าวที่เกิดขึ้นเมื่อคืน ข่าวใหม่ล่าสุด หรือข่าวทั่วไปที่ไม่หนักมากนัก ในช่วงเวลา 6.00-9.00 น. นี้ จัดว่าเป็นเวลาออกอากาศที่ดีที่สุดสำหรับวิทยุกระจายเสียง (Prime Time is Drive Time) เพราะยังไม่มีสื่ออื่นมาแย่งผู้ฟังไปได้ วิทยุกระจายเสียงเป็นแหล่งข่าวแหล่งแรกสำหรับผู้ฟัง

2. เวลากลางวัน (12.00-13.00 น.) ในระยะเวลาตอนนี้จะมีความนิยมฟังรายการข่าวมากหรือน้อยก็ขึ้นอยู่กับสถานที่แต่ละแห่ง ในเขตเมืองใหญ่นั้นผู้รับฟังวิทยุตอนนี้อาจมักเป็นสตรีเสียส่วนใหญ่ สำหรับในชนบทเป็นเวลาที่เหมาะสมที่จะเสนอรายการข่าวที่เป็นเรื่องน่าสนใจและความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับกิจกรรม

3. เวลาตอนเย็น (18.00-19.00 น.) สมัยก่อนที่จะมีโทรทัศน์ ระยะเวลาตอนนี้อาจเคยเป็นเวลาที่ดีที่สุดสำหรับการเสนอรายการข่าว เพราะสมาชิกทุกคนในครอบครัวกลับมาจากบ้าน ซึ่งตลอดทั้งวันย่อมมีเหตุการณ์เกิดขึ้นมากมาย ฝ่ายข่าวก็สามารถที่จะเสนอรายการข่าวเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นได้ตลอดทั้งวัน นอกจากนี้ในเวลา 17.00 น. ก็เป็นเวลาที่เหมาะสม เพราะเป็นเวลาที่ผู้รับฟังขับรถกลับบ้าน

4. เวลาตอนดึก (22.00-23.30 น.) ในช่วงเวลานี้เป็นเวลาที่สามารถเสนอเหตุการณ์ล่าสุด ทบทวนเหตุการณ์ที่สำคัญในวันนั้น

เนื่องจากการจัดรายการข่าววิทยุกระจายเสียงเป็นรายการที่ต้องนำเสนอต่อผู้ฟังเป็นประจำทุกวัน และมักจัดมากกว่า 1 ครั้งต่อวัน ตามหลักสากลทั่วไปจึงมักกระจายเสียง 4 ครั้งในรอบวัน ตามช่วงเวลาที่แบ่งแยกไว้ คือ เวลาเช้า, เวลากลางวัน, เวลาตอนเย็น และเวลาตอนดึก

รูปแบบของรายการข่าวสามารถแบ่งแยกเป็นประเภทที่มีความแตกต่างกันได้ดังนี้
(ดวงทิพย์ วรพันธุ์ 2531 : 279)

1. รายการข่าว 5 นาที เนื้อหาของรายการจะได้แก่ ข่าวที่น่าสนใจและมีความสำคัญเป็นข่าวล่าสุด (latest news) มักเน้นข่าวท้องถิ่นมากกว่าข่าวอื่น ๆ มีระยะเวลาการเสนอข่าวดี เช่น เสนอรายการข่าวทุกชั่วโมง ข่าวที่ออกอากาศมักเป็นรายงานข่าวเพิ่มเติมและเลือกข่าวที่น่าสนใจมีความแตกต่างกันไปทุกครั้ง
2. รายการข่าว 10 นาที และ 15 นาที สามารถเสนอข่าวได้มากกว่าและหลากหลายประเภทได้ตามความสนใจของผู้ฟัง ทั้งยังสามารถเสนอได้ละเอียดกว่า สามารถใช้รายงานข่าวย่อยแถลง หรือการสัมภาษณ์ที่บันทึกเสียงไว้ได้ สามารถนำข่าวสำคัญ ที่ได้อ่านออกอากาศไปแล้วมาอ่านซ้ำ เมื่อคาดว่าผู้ฟังอาจไม่ได้รับฟังในการออกอากาศครั้งแรก ทั้งยังอาจจัดสารคดีสั้น ๆ และเรื่องเบาสมองหรือเรื่องชวนขัน ช่วยดึงดูดผู้ฟังไม่ให้หมดความสนใจในรายการข่าวนั้นได้ มีการแบ่งประเภทข่าวตามความเหมาะสม สามารถเสนอข่าวเบาสมอง เรื่องชวนขัน หรือสารคดีทั่ว ๆ ไป
3. รายการข่าวที่ใช้เวลาออกอากาศมากกว่า 15 นาที รูปแบบของการจัดรายการมักเสนอข่าว 15 นาทีดังกล่าวก่อน ต่อด้วยการวิเคราะห์และวิเคราะห์ข่าวสำคัญอีก 10 นาที และอีก 5 นาทีสุดท้าย จึงเสนอข่าวกีฬา เช่น การจัดรายการข่าว 30 นาที มีการเสนอข่าว 15 นาที ต่อด้วยการวิเคราะห์และวิเคราะห์ข่าว 15 นาที

มังกร นามตะคุ (2517 : 22) ได้แบ่งแยกรูปแบบรายการข่าววิทยุกระจายเสียงในประเทศไทยออกเป็น 3 ลักษณะด้วยกัน คือ

1. ข่าวจากสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย มีลักษณะเป็นข่าวทางการหรือประกาศของทางราชการ การเสนอข่าวยึดกับตัวบุคคลมากกว่าคุณค่าของข่าว มีลักษณะเป็นสารสนเทศ (Information) มากกว่าข่าว (News)

2. ข่าวทางสถานีวิทยุภาค เอฟ.เอ็ม ต้นข้าวโรมง มีลักษณะเป็นการเสนอข่าวสั้น ๆ ประมาณ 2-3 นาที สองสามข่าว การเสนอข่าวมักจะมีสปรอตโรจนณาเปิดปิดหัวท้ายข่าว นับเป็นเอกลักษณ์อย่างหนึ่งของข่าวภาค เอฟ.เอ็ม

3. ข่าวชาวบ้าน ส่วนมากเป็นข่าวที่เสนอทางสถานีวิทยุกระจายเสียงระบบ เอ.เอ็ม มีสัญลักษณ์คือ การนำข่าวจากหนังสือพิมพ์มาตัดแปลง เสร็จแต่งถ้อยคำเสียใหม่ให้ออกไปทางตลกโดยไม่ว่าหนึ่งถึงความจริงของข่าวและผู้เสียหายนัก

อรรถพร เขียรถาวร (2524 : 228-229) ได้แบ่งรูปแบบของการเสนอข่าว ออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. การเสนอข่าวตรง (Straight news) เสนอออกมาในรูปการสรุปข่าวประจำวัน ในลักษณะการรายงานเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นตรง ๆ อาจแยกออกเป็น ข่าวในประเทศ ข่าวกีฬา ข่าวต่างประเทศ และอื่น ๆ

2. การวิจารณ์ข่าว (News Commentary) นอกจากการเสนอข่าวแบบสรุปข่าว (News bulletin) ยังเสนอความคิดเห็นประกอบข่าว เพื่อเป็นการให้ความเห็น (Opinion) บางครั้งเรียกว่าการไขข่าว (News-in-depth) เพื่อชักจูงผู้ฟังให้เกิดความคิดเห็นคล้อยตามความคิดเห็นของผู้วิจารณ์ข่าว

3. การวิเคราะห์ข่าว (News analysis) เป็นการให้เบื้องหลังข่าว (Background information) เป็นการให้ข่าวสาร ความรู้ ความเข้าใจในข่าวที่เสนอ โดยให้รายละเอียดของข่าวหรือแสดงความเชื่อหรือความเห็นส่วนตัวของผู้จัด หรือ วิเคราะห์โดยการทํานายเหตุการณ์ของข่าว, ใช้ลีลาแบบการแสดงละคร

ฮาร์ริสัน บี. ซัมเมอร์, โรเบิร์ต อี. ซัมเมอร์, จอห์น. เอช. เบ็นเน็คเกอร์ (Harrison B. Summers, Robert E. Summers, John H. Pennybacker, 1978 : 250-251) ได้ให้ข้อสังเกตเกี่ยวกับรูปแบบรายการข่าววิทยุกระจายเสียงว่า ตั้งแต่กลางทศวรรษ

ที่ 1950 เป็นต้นมา รายการข่าววิทยุกระจายเสียงของสหรัฐอเมริกาจะนำเสนอในลักษณะของรายการข่าวสั้น 5 นาที เป็นการสรุปข่าวสั้น ๆ แทรกอยู่ทุก ๆ ชั่วโมง และสถานีวิทยุกระจายเสียงหลายสถานีได้จัดรายการข่าว "newshours" ขึ้นในระหว่างเวลาเช้าและเย็น ขณะที่เดินทางไปกลับระหว่างบ้านกับที่ทำงาน เป็นการสรุปข่าวอย่างย่อ และเข้าใจง่าย ประกอบไปด้วย ข่าวหนัก (Hard news), ข่าวระดับชาติ, ข่าวระดับรัฐ, ข่าวระดับท้องถิ่น ข่าวพยากรณ์อากาศ, รายงานสภาพการจราจร และการสรุปผลกีฬา

พอล เดอ แมสเซนเนียร์ (Paul De Maeseneer : 122-125) ผู้เชี่ยวชาญขององค์การยูเนสโก ได้แบ่งรูปแบบรายการข่าววิทยุกระจายเสียงที่แตกต่างออกไปจากเดิมดังนี้

1. รายการสรุปข่าวหลักหรือจุดสารข่าวหลัก (Major bulletins) เป็นการสรุปข่าวหรือการเสนอข่าวทุกประเภท เริ่มจากข่าวในประเทศ ข่าวกีฬา ข่าวต่างประเทศ และข่าวที่ผู้ฟังทั่วไปสนใจ เนื้อหาของข่าวครอบคลุมข่าวที่มีความสำคัญมากในช่วงเวลานั้นมีผลกระทบต่อประชาชนส่วนใหญ่ไปจนถึงข่าวชิ้นล่าสุดที่เพิ่งเข้ามาถึงก่อนเวลานำเสนอ รายการข่าวประเภทนี้จะเสนอเป็นประจำในช่วงเวลาที่มีผู้ฟังมากที่สุด (ในช่วงเช้าตั้งแต่ 6.00-9.00 น. ช่วงกลางวัน และช่วงเย็น) เป็นรายการข่าวที่มีความยาวมากกว่า 10 นาทีขึ้นไป

2. รายการสรุปข่าวย่อย (Minor bulletins of News-in brief) เป็นรายการข่าวที่เสนอแทรกอยู่ระหว่างช่วงรายการ สรุปข่าวหลักหรือจุดสารข่าวหลัก แต่เนื้อหามีความสำคัญน้อยกว่ารายการ สรุปข่าวหลัก ข่าวที่นำเสนอมีความคืบหน้าที่น่าสนใจได้ทั้งวันหรือเป็นเรื่องน่าสนใจสำหรับผู้รับสารเฉพาะกลุ่ม ผู้รับสารของรายการประเภทนี้ก็คือ กลุ่มแม่บ้าน, กลุ่มเกษตรกร, กลุ่มผู้ทำงานเป็นกะ ฯลฯ รายการข่าวประเภทนี้มีความยาวประมาณ 3 นาที

3. รายการสรุปหัวข้อข่าว (Headline Newscast) เป็นรายการข่าวที่มีความยาวประมาณ 45-60 วินาที เป็นการสรุปหัวข้อข่าวสำคัญ ๆ ที่มีความคืบหน้าที่จะนำมาเสนอต่อไป

4. รายการข่าวด่วนหรือข่าวล่า (The News Flash) เป็นรายการข่าวที่รวบรวมข่าวด่วนที่สุด ล่าที่สุดมาเสนอ และสามารถออกอากาศได้ทันทีในขณะที่รายการอื่นกำลังดำเนินอยู่ โดยไม่ต้องรอเสนอข่าวตามกำหนดเวลา ข่าวที่นำเสนอมักเป็นเหตุการณ์ที่มีความสำคัญในระดับประเทศ และมีผลกระทบต่อประชาชนจำนวนมาก เช่น ข่าวแผ่นดินไหว, อุทกภัย, อุบัติเหตุครั้งยิ่งใหญ่, ข่าวสงคราม, ข่าวการเปลี่ยนแปลงรัฐบาล ฯลฯ วิธีการนำเสนอข่าวประเภทนี้ต้องกระชับที่สุด เสนอเฉพาะข้อเท็จจริงที่จำเป็นเท่านั้น

5. รายการข่าวรวม (Integrated News Broadcast) รายการข่าวประเภทนี้ในแต่ละวันมีความยาวประมาณ 30 นาที การเสนอรายการข่าวรวมประกอบด้วย

5.1 ข่าวอ่าน เป็นข่าวที่มีความสำคัญมาก (hard news) หรือการสรุปข่าว (News bulletin) ประมาณ 3-4 นาที

5.2 การรายงานข่าว, สัมภาษณ์, รายงานนอกสถานที่, ข่าวประกอบเสียง (News reel) รวมกันประมาณ 15 นาที

5.3 การวิเคราะห์ข่าวทั้งในระดับท้องถิ่น, ระดับชาติ, ระดับนานาชาติ และการวิจารณ์ข่าว (News Commentary) อีกประมาณ 10 นาที

รายการข่าวรวมนี้ ใช้เวลาการเสนอประมาณ 30 นาที แต่เวลาที่แบ่งตามประเภทของเนื้อหาสามารถเปลี่ยนแปลงหรือยืดหยุ่นได้ในแต่ละวัน ขึ้นอยู่กับเนื้อหาและความสำคัญของข่าววันนั้น

6. ข่าวประกอบเสียง (The newsreel) เป็นรายการข่าวที่มีความยาวประมาณ 15 นาที เป็นการเสนอข่าวในรูปแบบของการบรรยายโดยมีเสียงพูดของคนในเหตุการณ์ เสียงสัมภาษณ์ เสียงการรายงานของคนในเหตุการณ์นั้น ๆ เสียงการรายงานของผู้สื่อข่าวและอาจมีการวิจารณ์ข่าวร่วมด้วย ทั้งนี้เพื่อประกอบการเสนอข่าวให้ผู้รับสารเห็นภาพอย่างเด่นชัด ข่าวประกอบเสียงนี้เป็นรายการข่าวที่ผลิตกันมากในสถานีวิทยุกระจายเสียงของประเทศเล็ก ๆ ที่กำลังพัฒนา

7. รายการนิตยสารเหตุการณ์ปัจจุบัน (Current Affairs Magazines)

มีลักษณะคล้ายกับข่าวประกอบเสียง (The newsreel) แต่ขยายความและอธิบายข่าวนั้นให้ชัดเจนยิ่งขึ้น โดยเฉพาะเบื้องหลังข่าว ติดตามเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างใกล้ชิด รวมทั้งให้ข้อคิดเห็นเพื่อให้ผู้ฟังเข้าใจเหตุการณ์มากขึ้น และใช้เวลาออกอากาศมากกว่ารายการข่าวทั่วไป และการผลิตต้องอาศัยผู้ที่มีประสบการณ์ และความชำนาญสูง รวมทั้งมีอุปกรณ์เครื่องมือที่มีคุณภาพดีด้วย

8. รายการอภิปราย (Discussion Programme) เป็นรายการที่เปรียบเสมือน

เวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็น รายการอภิปรายนี้ขยายรูปแบบมาจากรายการสัมภาษณ์ ที่ผู้สัมภาษณ์ต้องถามคำถามเป็นหลักซึ่งจะได้ประเด็นสำคัญ เพื่อให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ตอบคำถามได้ลึกซึ้งในเรื่องเดียวกัน

นอกจากนี้ยังมีการอภิปรายกลุ่ม ผู้สัมภาษณ์ทำหน้าที่เป็นผู้ดำเนินรายการ เชื่อมโยงการอภิปราย และมีผู้ร่วมแสดงความคิดเห็นประมาณ 3-4 คน และยังมีกรอภิปรายอีกแบบหนึ่ง ที่เรียกว่า การโต้เถียง (Debate Discussion) มีผู้เข้าร่วมอภิปราย 2 ฝ่าย ที่มีความคิดเห็นขัดแย้งกัน และผู้ฟังนั้นเปรียบได้กับผู้ได้รับเชิญให้เข้ามาร่วมฟังการอภิปรายด้วย

9. รายการสารคดีเชิงข่าว (News Documentary) สารคดีเชิงข่าวเป็นรายการที่

หยิบข่าวเรื่องใดเรื่องหนึ่งขึ้นมาทำเป็นสารคดีเพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจเรื่องนั้นให้ดียิ่งขึ้น โดยนำเทคนิคทางเสียงด้วยวิธีสัมภาษณ์ การอภิปราย การวิพากษ์วิจารณ์จากผู้รู้ ฯลฯ ความยาวของสารคดีเชิงข่าวมักจะอยู่ในช่วงประมาณ 15 นาที - 1 ชั่วโมง

วิธีการนำเสนอรายการข่าว

กระบวนการผลิตรายการวิทยุกระจายเสียง จะต้องเกี่ยวข้องกับวิธีการนำเสนอรายการ และเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้ผู้ฟังติดตามฟังรายการไปได้ตลอด วิธีการนำเสนอจึงเป็นลักษณะเฉพาะในการนำเสนอรายการแต่ละรายการให้มีความแตกต่างกันออกไป รายการข่าววิทยุกระจายเสียงก็ย่อมมีวิธีการนำเสนอที่แตกต่างกัน โดยอาศัยหลักวิธีการนำเสนอรายการวิทยุกระจายเสียงดังนี้

ระวีวรรณ ประกอบผล (2522, เอกสารรเรเนียว อ้างถึงใน สมมิตร รัตติแก้ว 2525 : 41) ได้กล่าวถึง วิธีการนำเสนอรายการต้องคำนึงถึง

1. ภาษา จะต้องเป็นภาษาพูดที่สุภาพ เหมาะกับกลุ่มผู้ฟัง และข้อสำคัญต้องใช้ภาษาไทยที่ถูกต้อง
2. เพลงและเสียงประกอบ ควรใช้เมื่อจำเป็น และมีความเหมาะสมกับเนื้อหา รายการ
3. วิธีการดำเนินรายการ ผู้ประกาศ หรือผู้ดำเนินรายการต้องเหมาะสม กับรูปแบบ เนื้อหาสาระของรายการ รวมทั้งยังต้องคำนึงถึงความยาวของรายการ, ช่วงเวลา การนำเสนอ ตลอดจนความต่อเนื่องของรายการด้วย

จุมพล รอดคำดี (2525 : 5-20) ได้เขียนถึงวิธีการนำเสนอรายการ (Technique of Programme Presentation) ว่าคือ กระบวนการที่จะนำเสนอเนื้อหาหรือเรื่องราวต่าง ๆ ไปสู่ผู้ฟังอย่างมีศิลปะ (Artful) โดยผู้จัดรายการจะต้องทำให้ผู้ฟังได้รับข่าวสารความบันเทิง ความรู้ และสร้างจินตนาการตามไปด้วย ซึ่งองค์ประกอบสำคัญของการนำเสนอรายการวิทยุ กระจายเสียงประกอบไปด้วยส่วนต่าง ๆ 5 ประการคือ

1. ภาษาพูด (Language) การใช้คำพูดต้องให้เหมาะสมกับวัยและระดับการศึกษา ภาษาพูดที่ใช้ควรจะใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย ง่ายประโยคสั้น ๆ กระชับรัดกุมเหมาะสมกับสภาพของการฟังวิทยุของผู้ฟังโดยทั่วไป
2. ลีลาการพูด (Style) การพูดทางวิทยุต้องพูดอย่างเป็นกันเอง มีลีลาการพูดที่เป็นแบบฉบับของตนเอง และน้ำเสียงแสดงความจริงใจและเป็นมิตร

สำหรับลีลาการพูดในรายการข่าวประจำวันและบทความ จะต้องพูดอย่างตรงไปตรงมา เพื่อแสดงความแน่นอน ความน่าเชื่อถือและหนักแน่น แต่ถ้าเป็นข่าวชาวบ้านหรือข่าวเก็บตก ลีลาการพูดมีความเป็นกันเอง พูดแต่งเสริมเติมต่อให้ฟังง่าย ๆ ซึ่งผู้ฟังจะรู้สึกสนุกสนานไปกับลีลาหรือ

ส่วนที่ผู้ดำเนินรายการใช้ แต่ความเที่ยงตรงและความถูกต้องอาจจะลดลง เพราะผู้ดำเนินรายการอาจจะแสดงความคิดเห็นแทรกเข้าไปในข่าวมาก

3. เพลงประกอบ (Programme Music) การใช้เพลงประกอบในรายการมีเป้าหมายอยู่ 4 ประการ คือ

ก. แนะนำรายการ หมายถึง เพลงประจำรายการ (Title หรือ Identification Music) หรือเพลงนำรายการ มักจะใช้เพลงบรรเลงฟังแล้วรู้สึกสนุกสนาน ตื่นเต้น มีชีวิตชีวา เร็วพอสมควร เพื่อดึงดูดความสนใจผู้ฟังให้ติดตามรายการของเราต่อไป

ข. คั่นรายการ การคั่นรายการด้วยเพลงมักจะใช้สลับกันระหว่างเพลงกับการพูด รายการที่คั่นด้วยเพลงเป็นรายการที่มีการพูดติดต่อกันยาวมาก เพลงคั่นรายการลักษณะนี้จะทำหน้าที่เป็นเพียงตัวเชื่อม (Link) ค้าพูดจากกับความส่วนหนึ่งไปยังอีกส่วนหนึ่งเท่านั้น

ค. สร้างบรรยากาศหรือเป็นเนื้อหาส่วนหนึ่งของรายการ เป็นการเลือกใช้เพลงประกอบให้ตรงหรือสอดคล้องกับเรื่องที่พูด เป็นเพลงเสริมรายการเป็นช่วง ๆ กินเวลาตั้งแต่ 5-20 วินาที โดยอาจเปิดคลอเบา ๆ ไปกับการพูดหรือเปิดทั้งเพลงคั่นคำพูดก็ได้

ง. เพลงประกอบเพื่อเปลี่ยนฉากหรือเปลี่ยนเรื่องราวที่จะพูด เป็นการนำเพลงประกอบเข้ามาในช่วงเปลี่ยนเนื้อหาจากเรื่องหนึ่งไปสู่อีกเรื่องหนึ่ง เปลี่ยนฉาก เปลี่ยนสถานที่ หรือเปลี่ยนเวลา เพราะการใช้คำพูดเชื่อมโยง (Link) เพียงอย่างเดียวอาจจะฟังแล้วรู้สึกว่าการเปลี่ยนเรื่องเร็วเกินไป

4. เสียงประกอบ (Sound effect) เป็นเสียงที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติ หรือเสียงที่เกิดขึ้นในเหตุการณ์จริง การนำเสียงประกอบจากเหตุการณ์จริงมาสอดแทรกในรายการ จะช่วยให้บรรยากาศของรายการดูสมจริงสมจัง สามารถจินตนาการตามไปได้รวดเร็วขึ้น โดยแบ่งแหล่งที่มาของเสียงประกอบ (Sound effect) ออกเป็น 3 แหล่ง คือ :

- ก. จากเหตุการณ์จริง (Actuality)
- ข. จากแผ่นเสียงที่มีผู้บันทึกเสียงธรรมชาติและเสียงเหตุการณ์ต่าง ๆ
- ค. จากการสร้างขึ้นเองในห้องส่ง

5. ความหลากหลาย (Variety) และความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน (Unity) วิธี
 การเสนอรายการ ควรจะต้องมีความหลากหลาย (Variety) ที่อาศัยส่วนประกอบสำคัญ 4 ประการ
 คือ การพูด, สีลาในการพูด, เพลงประกอบ และเสียงประกอบ โดยพยายามใช้ภาษาที่ฟังแล้ว
 เข้าใจง่าย ทันสมัย สีลาการพูดก็ต้องเปลี่ยนไป หรือควรมีเพลงประกอบในรายการด้วย นอกจากนี้
 ความหลากยังหมายถึง การจัดรายการที่น่าเอาวิธีการเสนอรายการหลายรูปแบบเข้ามาไว้ใน
 รายการเดียวกัน เช่น รายการ 30 นาที ประกอบด้วยละคร 10 นาที, อกิปราย 7 นาที และ
 เวลาที่เหลือผู้จัดพูดคุยสลับกับเพลง เป็นต้น ซึ่งต้องดูตามความเหมาะสมของรายการแต่ละ
 ประเภทด้วย

เมื่อมีความหลากหลายแล้ว ต้องมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน (Unity) ที่หมายถึง
 ทั้งเนื้อหาและวิธีการนำเสนอของรายการเป็นเรื่องราวเดียวกันหมด เป็นหัวข้อเรื่องเดียวกัน
 ฟังดูแล้วสามารถบอกได้ว่าเป็นรายการเดียวกัน ความหลากหลายและความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันนั้น
 ไม่มีกฎตายตัว ว่าทุกรายการจะต้องทำเหมือนกันหมด ทั้งนี้ต้องดูที่ความเหมาะสมของรายการ
 แต่ละลักษณะ แต่ละประเภทด้วย

องค์ประกอบที่กล่าวมาข้างต้น เป็นองค์ประกอบทั่ว ๆ ไปในการนำเสนอรายการใด
 รายการหนึ่ง ซึ่งการนำเสนอรายการข่าววิทยุกระจายเสียงก็มีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างไปจาก
 รายการอื่น จี. เชสเตอร์, จี. อาร์ การ์ริสัน และอี.อี. วิลลิส (G. Chester, G.R.
 Garrison and E.E. Willis,) (1978 : 454) ได้สรุปว่า การนำเสนอข่าวทางวิทยุ
 ต้องอาศัยวิธีการบรรยายข้อเท็จจริง มีความเป็นกันเอง รู้สึกใกล้ชิดผู้ฟังฟังแล้วสามารถเข้าใจได้
 ทันที

การนำเสนอข่าวที่ดีต้องมีพื้นฐานที่สำคัญ คือ ผู้นำเสนอ ต้องมีความเข้าใจข่าวนั้น
 เอาใจใส่ต่อผู้ฟังว่าผู้ฟังสามารถฟังข่าวขณะที่มีการรายงานได้ทันทีหรือไม่ ผู้นำเสนอต้องใช้
 น้ำเสียงเป็นมิตร น่าเชื่อถือ ทรงภูมิความรู้ อ่านด้วยเสียงธรรมดาเหมือนขณะสนทนา ลักษณะ

การเสนอและการอ่านข่าวจะเป็นอย่างไรนั้น ขึ้นอยู่กับสถานที่ที่จะเป็นผู้กำหนดกลุ่มผู้ฟัง (Robert Mcleish 1988 : 84-85)

ผู้นำเสนอรายการ ผู้รายงานข่าว และผู้สื่อข่าว ต้องมีการพูดที่ถูกต้อง คล่องแคล่ว การออกเสียง ได้ตามมาตรฐาน ไม่เพียงแต่เฉพาะเสียงของผู้อ่านข่าวหรือผู้รายงานข่าว แต่ละคนจะแตกต่างกันไปแล้วก็ยังมีการใช้เทคนิคพิเศษ (Special effects) เข้ามาช่วยสร้างความแตกต่างของเสียงในการนำเสนอ เช่น การเปิด ปิด และคั่นรายการ เพื่อสร้างภาพพจน์จากการเคลื่อนไหวของเสียง (a dynamic sound image) (William Hawes, 1970 : 100-101 ใน Robert L. Hilliard)

วันชัย ชนวังน้อย (2530 : 20-21) ได้แบ่งประเภทของผู้ประกาศในสถานีวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ออกเป็นหลายประเภท ซึ่งสรุปประเภทของผู้ประกาศที่มีลักษณะเกี่ยวข้องกับข่าววิทยุกระจายเสียง คือ ผู้ประกาศหรือผู้อ่านข่าวของสถานีวิทยุและโทรทัศน์ (Radio or Television newscaster) ต้องมีน้ำเสียง ลีลาเฉพาะตัวในการอ่านข่าว น้ำเสียงน่าเชื่อถือ อ่านถูกต้องชัดเจน, ผู้ประกาศที่ทาหน้าที่วิเคราะห์หรือวิจารณ์ข่าว (Radio or Television news analyst or commentator) มีลักษณะเหมือนคอลัมนิสต์ มีความสามารถเฉพาะในการแสดงความคิดเห็นโดยอาศัยข้อมูล ประสบการณ์ และวิจรรณญาณเป็นอย่างมาก และผู้ประกาศในฐานะเจ้าหน้าที่ที่สามารถแสดงการพูดได้ (Documentary narrator) เป็นผู้ที่สามารถสนทนาเรื่องต่าง ๆ ให้ผู้ฟังทางบ้านได้รู้เรื่อง ในขณะที่เดียวกันก็ผลิตผลิตในลักษณะของสารบันเทิง หัวเราะและเข้าไปกับผู้สนทนาด้วย ผู้ที่จะพูดในลักษณะนี้ต้องมีไหวพริบดีสามารถหยอเย้า เพื่อให้เกิดความบันเทิงในขณะที่ฟังได้

นอกจากผู้นำเสนอรายการ ผู้ประกาศ หรือผู้รายงานจะเป็นปัจจัยสำคัญที่ต้องมีคุณสมบัติและลักษณะเฉพาะที่มีส่วนสำคัญในการนำเสนอรายการข่าวให้น่าสนใจแล้ว ในการเสนอข่าวบางประเภทเพื่อให้ได้เรื่องราวที่น่าสนใจ ตื่นเต้น จำเป็นต้องอาศัยเสียงมาประกอบให้รายการข่าวน่าสนใจยิ่งขึ้น ดังนี้ (ดวงทิพย์ วรพันธุ์ 2531 : 283-284)

1. รายงานด้วยเสียงของผู้สื่อข่าว (Voice Report) รูปแบบการจัดรายการ

วิธีนี้จะใช้เสียงของผู้สื่อข่าวหรือโฆษกรายงานข่าวในห้องส่งของสถานี

2. รายงานด้วยเสียงที่ทำให้เกิดภาพพจน์ (Illustrated Voice Report)

หากรายการข่าวยาวเกิน 10 นาที ผู้ฟังจะรู้สึกเบื่อเสียงของผู้สื่อข่าวหรือโฆษกได้ จึงต้องแทรกเรื่องราวที่เป็นเสียงพูดของผู้ร่วมอภิปรายอื่น ๆ คำกล่าวของบุคคลในข่าวในโอกาสต่าง ๆ หรือเสียงที่บันทึกไว้เพื่อประกอบข่าวให้เหมาะสม เป็นต้น

3. ข่าวสัมภาษณ์ (News Interview) การจัดรายการข่าววิทยุกระจายเสียง

โดยใช้รูปแบบการสัมภาษณ์เมื่อต้องการให้ผู้ฟังเปลี่ยนแปลงบรรยากาศไปสู่การถาม-ตอบปัญหาที่ผู้ฟังสนใจและต้องการทราบ อาจเป็นการสัมภาษณ์บุคคลในข่าว หรือการให้สัมภาษณ์ในลักษณะแถลงข่าวต่อสื่อมวลชน

4. เสียงจริงที่เกิดขึ้น (Actuality) รายการข่าวที่ทำให้ผู้ฟังสนใจ และติดตาม

รับฟังไปตลอด บางครั้งต้องใช้เสียงจริงที่เกี่ยวข้องกับข่าวที่เสนอมาประกอบ เช่น เสียงจากโรงงาน, เสียงจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น

5. การถ่ายทอดสด (Remote Feeds or Outside Broadcast) เป็นการ

ถ่ายทอดสด ที่ผู้ฟังสามารถรับฟังได้ในขณะเกิดเหตุการณ์นั้นขึ้น หรือการถ่ายทอดสดนอกสถานที่แล้วบันทึกเสียงไว้ แล้วนำมาออกอากาศให้ผู้ฟังได้รับฟังกัน

6. ความคิดเห็นของผู้ฟัง (Audience Opinion) เป็นการแสดงความคิดเห็น

ของประชาชนที่จะแสดงความคิดเห็นสั้น ๆ ทั้งที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วย หรือความเห็นอื่น ๆ ต่อปัญหาเรื่องเดียวกัน (Vox pop or voice of people) ความคิดเห็นของผู้ฟังที่หลากหลาย จะช่วยให้การเสนอข่าวสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

7. การรายงานข่าวทางโทรศัพท์ (Phone-in) อาจใช้เสียงการรายงาน

ออกอากาศโดยตรงหรือใช้วิธีการบันทึกเสียงไว้แล้ว จึงนำมาออกอากาศ เช่น ข่าวรายงานอากาศ, ข่าวการจราจร (อรรถพร เขียวถาวร 2524 : 241)

การเล่าข่าวหรือการพูดคุยข่าว

ลักษณะของวิทยุกระจายเสียง ต้องอาศัยเสียง การอ่าน การพูดคุย ในการสื่อความหมายจากผู้ส่งไปยังผู้รับสาร ซึ่งมีลักษณะพิเศษหลายประการ ซึ่งสามารถอธิบายได้จากแนวคิดของการเล่าเรื่องหรือการพูดคุยเรื่องข่าว

เดวิส และบาราน (Davis and Baran 1981 : 126-128 อ้างถึงใน สุตริภ
จรรยาวัณษ์ 2532 : 27) ได้กล่าวถึงการเล่าเรื่องโดยผ่านสื่อมวลชน สื่อมวลชนได้จำลองการ
สื่อสารแบบเล่าเรื่อง มาไว้โดยอาศัยการสื่อสารมวลชน ซึ่งทำให้มนุษย์เราค่อย ๆ หันมาหา
สื่อมวลชนเมื่อต้องการรู้เรื่องราวต่าง ๆ การสื่อสารมวลชนได้ทำให้การเล่าเรื่องที่เกิดขึ้นทุกวัน
ในวิถีชีวิตของมนุษย์แตกต่างไปจากเดิม เช่น วิธีการที่สื่อมวลชนใช้เล่าเรื่องนั้น มีพลังมากมาย
กว่าสิ่งที่มนุษย์ใช้ในชีวิตประจำวัน เพราะมนุษย์เราไม่อาจเล่าเรื่องของตนเองได้ โดยการใส่
เลนส์มุมกว้างหรือระบบเสียงรอบทิศทาง ทำให้การเล่าเรื่องโดยมนุษย์กลายเป็นสิ่งน่าเบื่อและไม่น่า
สนใจหรือเปรียบเทียบกับกรเล่าเรื่องโดยสื่อมวลชน

ดาร์นตัน (Darnton) (1975 อ้างถึงใน ศิริชัย ศิริกายะ, กาญจนา แก้วเทพ
2531 : 180) ได้เสนอแนะว่าแนวความคิดของเราที่มีต่อข่าวนั้นเป็นผลมาจากวิธีการแบบเก่า ๆ
ในการเล่าเรื่องนั่นเอง ด้วยเหตุนี้จึงเห็นได้บ่อยครั้งว่าทิศทางของการรายงานข่าวจึงมีความ
โน้มเอียงที่จะออกมาเป็นรูปของการบอกเล่าที่มีตัวละครทั้งตัวหลัก และตัวรองมีเหตุการณ์ที่
เชื่อมโยงกันเป็นตอน ๆ มีพระเอก มีผู้ร้าย มีตอนเริ่มต้น ตอนกลาง ๆ และตอนจบ มีการให้
สัญญาณเวลาจะถึงจุดหักมุมที่น่าระทึกใจ มีการใช้พล็อตเรื่องที่คุ้นเคย

เจน.บี. วิลสัน (Jane B. Wilson 1979 : 77) ได้อธิบายถึงวิธีการเล่าของนัก
เล่านิทานว่านักเล่านิทานมักใช้ประสบการณ์ที่ตนเองประสบมา รวมเข้ากับประสบการณ์ของคนอื่นที่
ได้รับรู้มา มาเติมต่อและสร้างความน่าสนใจให้แก่เรื่องที่จะเล่า นักเล่านิทานจะมีความคิดอิสระ
ในการพัฒนาพล็อตเรื่อง และดำเนินเรื่องบางครั้งก็สวมบทบาทของพระเอก ผู้ร้าย หรือผู้อยู่
ใกล้ชิดเหตุการณ์ โดยที่ผู้เล่าต้องคำนึงถึงว่าผู้ฟังต้องการฟังในสิ่งแปลก ๆ ใหม่ ๆ มีการใช้
ภาษาถ้อยคำที่ช่วยทำให้เกิดความเพลิดเพลิน เร้าใจ และทำให้เกิดอารมณ์ขัน และสิ่งสำคัญ
ในการเล่านิทานไม่ได้ขึ้นอยู่กับ "เรื่อง" ที่จะเล่าเพียงอย่างเดียว แต่อยู่ที่ความสามารถของ
ตัวผู้เล่าที่จะทำให้เรื่องนั้นน่าสนใจขึ้นมา ผู้เล่าจึงเป็นสื่อกลางในการถ่ายทอดและตกแต่ง
การบรรยายเรื่องราวที่เกิดขึ้นให้ปรากฏออกมาด้วยท่าทาง คำพูด และเสียงนั่นเอง ซึ่งสรุปเป็น
ความรับผิดชอบของนักเล่านิทานมี 2 ประการ คือ

1. ให้สัมพันธ์กับเรื่องที่นำมาเล่า

2. ใช้ประสบการณ์เดิมของตนในการสร้างความหมายให้ผู้ฟังเข้าใจ เรื่องราวที่จะนำมาเล่า โดยต้องไม่เป็นประสบการณ์ส่วนตัวมากเกินไปจนเกินไปจนทำให้ผู้ฟังไม่เข้าใจ

วิลสัน ยังได้เปรียบเทียบเล่านิทานว่ามีลักษณะคล้ายกับนักข่าว คือเป็นผู้บอกกล่าว ผู้ฟังด้วยเรื่องราวที่ประกอบด้วย ใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อไร อย่างไร

และจากการวิเคราะห์รูปแบบข่าวมอริน (Morin) (1976 อ้างถึงในศิริชัย ศิริภายะ, กาญจนา แก้วเทพ, 2531 : 188-189) พบว่า เหตุการณ์อันหนึ่งจะได้รับการบอกกล่าว ให้อยู่ในรูปของ "เรื่องราวเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น" แต่กระบวนการเล่าเรื่องอาจจะ เป็นวิธีอย่างใดอย่างหนึ่ง คือ แบบวิธี Performative ซึ่งหมายถึง การเล่าเรื่องแบบตี ความและแบบวิธีสันเหมือนเวลาเล่านิทานหรือเทพนิยายปรัมปรากับแบบวิธี Constative อันเป็นกระบวนการเล่าเรื่องที่จะใช้การสาธิตและการแสดงข้อเท็จจริงเพื่อให้ข่าวนั้นน่าสนใจ โดยวิธีวิธีการ "เล่าขาน" ข้อเท็จจริงหรือการกระทำนั้นให้ผู้ฟังได้รับทราบ ซึ่งการเล่าแบบ ต่าง ๆ นั้น ก็เกิดมาจากการประสมประสานแบบวิธีทั้ง 2 นี้ เข้าด้วยกันด้วยสัดส่วนเล็กน้อย แตกต่างกัน

นอกจากนี้ อลิซเบ็ท เบิร์ด และโรเบิร์ต คาร์เด็นนี่ (Elizabeth Bird & Robert Dardenne) (1988 : 185) ได้ศึกษาวิธีการเสนอข่าว กล่าวว่า ข่าวมีลักษณะเหมือน นิทานปรัมปรา เป็นการเล่าเรื่องหรือบรรยายเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ซึ่งผู้เล่าแต่ละคนจะตีความ แก่นเรื่อง (theme) แตกต่างกันอย่างออกไป ดังนั้นวิธีการเล่าจะเปลี่ยนแปลงไปตามตัวบุคคล การเล่านิทานปรัมปราไม่ได้มีการสร้างเรื่องใหม่ขึ้นมา แต่เป็นการสร้างเฉพาะคำบรรยาย (Narration) ขึ้นมาใหม่เท่านั้น (Hall 1984 : 6) กล่าวว่า เรื่องราวที่เป็นข่าวจะมีแก่นเรื่อง เหมือน ๆ กัน แต่ผู้รายงานจะถ่ายทอดเรื่องราวนั้นไปสู่ผู้อื่นในลักษณะที่แตกต่างกัน เพราะ แต่ละคนจะตีความแก่นเรื่องต่างกัน หรือผู้รายงานข่าวมีความเข้าใจต่อเหตุการณ์ไม่เหมือนกัน และผู้รายงานข่าวมักมุ่งให้เรื่องนั้นแตกต่างไปจากเรื่องเดิมที่คนคุ้นเคยกันอยู่แล้ว จึงพยายามใช้ วิธีการเสนอข่าวที่จะทำให้เรื่องราวนั้นเป็นเรื่องเร้าความรู้สึกของผู้รับ ข่าวจึงมีแก่นเรื่อง เหมือน ๆ กัน เพียงแต่นำมาเล่าเสียใหม่ให้ดูต่างไปจากเรื่องเดิมที่เคยรู้มาแล้ว

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สำหรับการศึกษาเรื่อง "การกำหนดรูปแบบและวิธีการนำเสนอรายการข่าววิทยุกระจายเสียง" มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

ปี 2517 จุฑาทิพย์ บุญทรศนีย์ ได้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง ประชาชนดีในเขตกรุงเทพมหานครเกี่ยวกับรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อการศึกษาประชาชน ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา พบว่าประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครส่วนใหญ่ต้องการฟังรายการวิทยุที่เสนอในรูปแบบของการสนทนา และสัมภาษณ์มากที่สุด รองลงมาเป็นรายการอภิปราย

ปี 2520 อรุณ เลิศจรรยาภักย์ ได้ทำการวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์เปรียบเทียบเนื้อหาของข่าวสถานีวิทยุกระจายเสียงในประเทศไทย 3 สถานี ตั้งแต่เดือนกรกฎาคม-สิงหาคม 2520 พบว่า สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ซึ่งเป็นสถานีวิทยุกระจายเสียงของราชการ ให้ความสำคัญกับข่าวรัฐบาลมากที่สุด สถานีวิทยุศึกษาให้ความสำคัญกับข่าวพัฒนามากที่สุด ส่วนสถานีวิทยุ ททท. ให้ความสำคัญกับข่าวรัฐบาลและข่าวพัฒนาในปริมาณเท่า ๆ กัน นอกจากนี้ยังพบว่า รายการข่าวในประเทศของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย มีลักษณะโฆษณชวนเชื่อทางการเมือง เพื่อสนับสนุนนโยบายของรัฐบาลและพัฒนาชาติ

ปี 2521 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี ได้ทำการศึกษาเรื่องการศึกษาบทบาทของสื่อมวลชนต่อการศึกษาของชาวบ้าน ผลการวิจัยจากแบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างจำนวน 1,536 คน พบว่ามีผู้ฟังวิทยุมากที่สุดถึงร้อยละ 87 และผู้ฟังวิทยุเกือบทั้งหมดรับฟังข่าว และเมื่อเปรียบเทียบกับ การเปิดรับสื่ออื่นแล้วพบว่าวิทยุและหนังสือพิมพ์ เป็นสื่อที่ผู้รับสารให้ความสนใจเนื้อหาประเภทข่าวและสาระทั่วไปมากที่สุด

ปี 2522 บารุง สุขพรรณ ได้ทำการวิจัยเรื่อง พฤติกรรมการรับฟังข่าวสารวิทยุกระจายเสียง และผลต่อการพัฒนาชนบท ศึกษาเฉพาะกรณีวิทยุกระจายเสียงกองอำนวยการกลางรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ จังหวัดเชียงราย พบว่ารายการวิทยุที่ออกอากาศทางสถานีวิทยุแห่งนี้ ที่ชาวชนบทในตำบลป่าซาง อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย ชอบฟังมากที่สุด คือ

รายการ "ลูกทุ่งที่รัก" และรองลงมาคือรายการ "คนคอยผอยขาว" ที่นำเสนอในรูปแบบรายการพูดคุยลักษณะที่เป็นกันเองกับผู้ฟัง เสนอข่าวเป็นหลัก สอดแทรกด้วยปฏิบัติการจิตวิทยา

ปี 2525 อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์ และจุมพล รอดคำดี ได้ทำการศึกษาเรื่อง Radio Programming in Thailand : A Study of Four Radio Stations โดยศึกษา รายการวิทยุกระจายเสียงใน 4 สถานี คือ สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย, สถานีวิทยุ บ.ต.อ., สถานีวิทยุ ททท. และสถานีวิทยุ ร.ด. พบว่า องค์ประกอบที่จำเป็นที่สุดที่จะผลิตรายการวิทยุกระจายเสียงให้ดี คือ ผู้ผลิตรายการ (Programme producer) และต้องประกอบเข้ากับ การบริหารสถานี, ระบบการเป็นเจ้าของและนโยบาย, อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ต่าง ๆ สำหรับผู้ผลิตรายการหรือผู้จัดรายการอิสระยังต้องคำนึงถึงความอยู่รอดของตนโดยการหาผู้อุปถัมภ์รายการ ซึ่งปัจจัยทั้งหมดนี้มีผลกระทบต่อรายการวิทยุทั้งสิ้น ทางด้านการผลิตรายการ พบว่า ทั้งสถานีวิทยุ บ.ต.อ. ททท. และ ร.ด. นั้น ผู้ผลิตรายการและผู้ควบคุมเสียงทำงานร่วมกันโดยไม่ซับซ้อน แต่อาศัยประสบการณ์ความชำนาญเป็นสำคัญ สำหรับ สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยมีการใช้บทวิทยุเฉพาะรายการสำคัญ ๆ เท่านั้น ส่วนเนื้อหาของสถานีวิทยุส่วนใหญ่เป็นรายการเพลง มีรายการข่าวสั้นทุกต้นชั่วโมง หรือรายการข่าว รายการวิจารณ์ข่าวในตอนเช้าและตอนเย็น ส่วนเนื้อหาของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยส่วนใหญ่เป็นข่าวและข้อมูลข่าวสารที่เป็นกระบอกเสียงให้รัฐบาล

ปี 2526 ดวงทิพย์ วรพันธุ์ ได้ทำการวิจัยเรื่อง เนื้อหาและลักษณะข่าววิทยุ โทรทัศน์ในปัจจุบัน พบว่า สถานีโทรทัศน์ ทั้ง 4 แห่งในกรุงเทพมหานคร มีลักษณะการเสนอข่าวประกอบภาพเคลื่อนไหว คือ ภาพยนตร์ ภาพยนตร์เสียงในฟิล์ม เทปบันทึกภาพเป็นส่วนใหญ่ และให้ความสำคัญแก่ข่าวพระราชสำนักเป็นอันดับหนึ่ง ในแต่ละวันสามารถเสนอข่าวได้ประมาณ 9-10 ข่าว แต่เนื้อหาของข่าวยังไม่เหมาะสมกับผู้ดูทั้งในกรุงเทพมหานครและส่วนภูมิภาค เพราะเป็นข่าวที่สถานีต้องการแจ้งให้ผู้ชมทราบ ไม่ใช่ข่าวที่ผู้ดู ผู้ชมต้องการทราบ แต่สถานีโทรทัศน์ทั้ง 4 แห่ง เสนอข่าวได้รวดเร็วทันเหตุการณ์ นอกจากนี้ยังได้เสนอแนะให้เพิ่มลักษณะวิธีการนำเสนอข่าวให้มากกว่าปัจจุบัน ให้แต่ละสถานีมีเอกลักษณ์เฉพาะในการนำเสนอข่าวโทรทัศน์

ปี 2527 บารุง สุขพรรณ ได้ทำวิจัยเรื่องรูปแบบและวิธีการเสนอข่าววิทยุกระจายเสียง โดยเน้นศึกษาศาสนาวิทยุกระจายเสียงที่ไม่มีโฆษณา คือ สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย และสถานีวิทยุกระจายเสียงมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ซึ่งผลการศึกษาพบว่า สถานีวิทยุกระจายเสียงมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มีการเสนอข่าวสลับกับรายการปกติของสถานี โดยอาศัยข่าวแจก (Press Release) จากหน่วยงานต่าง ๆ และยังมี การเสนอ "ข่าวบริการ" หรือ "ข่าวมหาวิทยาลัย" อีกเพียง 5 นาทีเท่านั้น สำหรับสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยมีการเสนอรายการข่าวเป็นประจำ โดยแบ่งเป็นข่าวในประเทศ ข่าวต่างประเทศ และรายการบ้านเมืองของเรา มีนักข่าวเป็นผู้รับผิดชอบจัดทำข่าวออกอากาศ ยังมีข้อเสนอแนะให้มีการเพิ่มบุคลากรที่มีความรู้ด้านนิเทศศาสตร์ทำงานในอาชีพมากยิ่งขึ้น และสนับสนุนด้านเครื่องมือให้ทันสมัย

ปี 2528 อรุณ เลิศจรรยาภักย์ ยังได้ทำการศึกษาเรื่อง "กระบวนการเสนอรายการข่าวประกอบทางโทรทัศน์" พบว่ารายการข่าวประกอบทางโทรทัศน์มีอยู่ 2 รายการ คือ รายการพบโลกทางสถานีโทรทัศน์ไทย ทีวี.5 ช่อง 3 และรายการมองโลกกว้างระหว่างสัปดาห์ทางสถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 5 ทั้ง 2 รายการจัดอยู่ในรายการข่าวประกอบประเภทรายการวิเคราะห์ข่าว (News Analysis or Interpretative News) ส่วนวิธีการนำเสนอมีความคล้ายคลึงในเรื่องวัตถุประสงค์ ขั้นตอนการผลิต แต่มีความแตกต่างในเรื่องเจ้าของรายการ สำหรับข่าวที่นำมาวิเคราะห์ในรายการ เป็นข่าวประเภทข่าวหนัก (Hard News) และยังพบว่า รายการพบโลก สามารถเสนอเหตุการณ์ข่าวได้มากกว่า บ่อยครั้งกว่า และมีเวลาที่เสนอมากกว่ารายการมองโลกกว้างระหว่างสัปดาห์

ปี 2529 สุมิตรา นคินทร์บดี ได้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่องศึกษาเปรียบเทียบการกำหนดนโยบายด้านข่าวโทรทัศน์ในประเทศไทย สิงคโปร์ และมาเลเซีย พบว่า ทั้งไทย สิงคโปร์ และมาเลเซีย มีนโยบายด้านข่าวโทรทัศน์ที่สนองต่อนโยบายสื่อสารของรัฐ สำหรับนโยบายด้านข่าวโทรทัศน์ของไทย มีความแตกต่างจากทั้ง 2 ประเทศ เพราะนโยบายด้านข่าวของไทยแบ่งเป็น 2 ระดับ คือ ระดับนโยบายสื่อสารของรัฐ มีหน่วยงาน กบว. คอยควบคุมดูแล และนโยบายในระดับสถานีโทรทัศน์ ที่กำหนดดูแลการเสนอข่าวโทรทัศน์ในทุกสถานี ซึ่งนอกจาก

การควบคุมโดยตรงจากรัฐบาลแล้วก็ยังคงถูกควบคุมโดยอ้อมจากบริษัทธุรกิจเอกชนด้วย

ปี 2531 ดวงทิพย์ วรพันธุ์ ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ข่าวโทรทัศน์ : สภาพแวดล้อมไทย วิธีการแพร่กระจายและการรับรู้ พบว่า สภาพแวดล้อมสังคมไทยที่มีผลต่อการเสนอข่าวโทรทัศน์มากที่สุด คือ การเมืองและเศรษฐกิจ ทางด้านการเมืองรัฐได้ใช้ร่างกฎหมายควบคุมทุกสถานี โดยผ่านคณะกรรมการบริหารงานวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ (กบว.) มีการควบคุมนโยบาย การผลิตและการนำเสนอข่าวโทรทัศน์อย่างใกล้ชิด และทางด้านเศรษฐกิจนั้น รายการข่าวทำให้สถานีมีรายได้จากการโฆษณาสินค้า ซึ่งแต่ละสถานีต้องแข่งขันกันด้านรายการ มีการลงทุนด้านข่าวและการว่าจ้างเอกชนร่วมผลิตรายการข่าว ส่วนลักษณะการแพร่กระจายข่าวโทรทัศน์ พบว่า รายการข่าวประจำวันภาค 20.00 น. เป็นข่าวภาคหลักในรูปแบบของนิตยสารข่าว ความยาวประมาณ 1-1.30 ชั่วโมง และมีรายการข่าวด่วนล่าสุด (Lastest News) ที่ติดตามข่าวสำคัญเพื่อนำมาออกอากาศได้ทันที นอกจากนี้ยังพบว่าผู้ชมได้มีโอกาสรับรู้ข่าวสารจากรายการข่าวประมาณวันละ 1.45 ชั่วโมง เนื้อหาเป็นข่าวในประเทศมากกว่าข่าวต่างประเทศ และผู้ชมนิยมดูรายการข่าวโทรทัศน์มาตั้งแต่ปี 2528

ปี 2531 อรุณ เลิศจรรยาภักดิ์ ได้ทำการวิจัย เรื่อง "โทรทัศน์ : วิถีคัดเลือกและจัดลำดับความสำคัญของข่าว ของสถานีโทรทัศน์ในกรุงเทพมหานคร" พบว่า สถานีโทรทัศน์ช่อง 5, 7, และ 9 ให้เวลาในการเสนอข่าวใกล้เคียงกันประมาณ 1 ชั่วโมง 30 นาที คิดเป็นร้อยละ 16.50 ของเวลาเสนอข่าวทั้งหมด สำหรับวิธีการคัดเลือกและจัดลำดับความสำคัญของข่าวขึ้นอยู่กับหัวหน้าฝ่ายข่าวและบรรณาธิการข่าวเป็นสำคัญ โดยยึดตามหลักการบริหารงาน นโยบาย วัตถุประสงค์ของสถานีโทรทัศน์ ตลอดจนกฎหมายว่าด้วยระเบียบการบริหารงานวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ ซึ่งเรียงลำดับความสำคัญของข่าวอันดับ 1-5 คือ ข่าวพระราชกรณียกิจ, ข่าวรัฐบาล, ข่าวการเมือง, ข่าวพัฒนา และข่าวทั่วไป

ปี 2532 สุภวรรณ สัจจงพงศ์ ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความน่าเชื่อถือของแหล่งสารการคาดหวัง ผลตอบแทนการพึงพอใจและพฤติกรรมกรับฟังข่าวสารของประชาชนกรุงเทพมหานคร ศึกษาเฉพาะกรณีรายการข่าวภาคดึกของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จากการสอบถามกลุ่มตัวอย่างจำนวน 298 คน ผลการวิจัยพบว่า ข่าวภาค 7 รมงเช้า เป็น

ภาคข่าวที่มีจำนวนผู้ฟังมากที่สุด ข่าวภาค 2 ทุ่ม มีจำนวนผู้ฟังน้อยที่สุด ข่าวจากสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยมีความน่าเชื่อถือสูงในฐานะ เป็นแหล่งข่าวข้อมูลถูกต้อง เชื่อถือได้ น่าเสนอข่าวได้รวดเร็ว และทันเหตุการณ์กว่าสื่ออื่น กลุ่มตัวอย่างมากกว่าร้อยละ 60 คาดหวังผลตอบแทนความพึงพอใจที่จะได้รับการฟังรายการข่าวสูง เพื่อสนองความต้องการและความพึงพอใจด้านการผ่อนคลายอารมณ์มากที่สุด และปัจจัยการคาดหวังผลตอบแทนความพึงพอใจเพื่อการผ่อนคลายอารมณ์ เป็นปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมมารับฟังรายการข่าวมากที่สุด

ปี 2533 อรสา คุณวัฒน์ ได้จัดทำเอกสารวิจัย เรื่อง กลยุทธ์งานข่าว อ.ส.ม.ท. กับสังคมไทย ยุคเทคโนโลยีข่าวสารในทศวรรษหน้า พบว่า อ.ส.ม.ท. มีการจัดทำแผนวิสาหกิจ เป็นแผนโครงการ 5 ปี นับตั้งแต่ พ.ศ. 2528 จนถึงปัจจุบัน แผนสำคัญคือ แผนการขยายเครือข่ายข่าวสารด้านวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ สำนักข่าวไทย ข่าวสารระบบออกรับเป็นสมาชิกในโทรทัศน์ระบบ UHF และบริการข่าวสารไปยังต่างประเทศ นอกจากนี้ยังพบว่า มีการกำหนดกลยุทธ์งานข่าว อ.ส.ม.ท. ให้สอดคล้องกับลักษณะสังคมไทยยุคเทคโนโลยีข่าวสารในทศวรรษหน้า (2533-2542) คือ กำหนดกลยุทธ์ด้านเทคโนโลยีข่าวสารกลยุทธ์ด้านการผลิตและให้บริการข่าวสาร และกลยุทธ์ด้านการพัฒนาองค์กรและการจัดการงานข่าว

ศูนย์วิทยุทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย